
Zittingsdocument

A9-0025/2022

11.2.2022

VERSLAG

over het EU-genderactieplan III
(2021/2003(INI))

Commissie ontwikkelingssamenwerking
Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid

Rapporteur: Chrysoula Zacharopoulou

INHOUD

	Blz.
ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT	3
TOELICHTING	29
ADVIES VAN DE COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN.....	34
ADVIES VAN DE COMMISSIE INTERNATIONALE HANDEL	47
ADVIES VAN DE BEGROTINGSCOMMISSIE	53
INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	59
HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE	60

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over het EU-genderactieplan III (2021/2003(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag van de Verenigde Naties van 18 december 1979 inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW), en algemene aanbeveling nr. 30 over vrouwen in conflictpreventie-, conflict- en postconflictsituaties van 18 oktober 2013 van het VN-Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen,
- gezien de Verklaring van Peking van 1995 en het actieprogramma van de vierde Wereldvrouwenconferentie alsmede de resultaten van de toetsingsconferenties ervan,
- gezien het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap (CRPD), dat op 21 januari 2011 in de EU in werking is getreden overeenkomstig Besluit 2010/48/EG van de Raad van 26 november 2009 betreffende de sluiting door de Europese Gemeenschap van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap¹,
- gezien de mededeling van de Commissie van 3 maart 2021, getiteld “Een Unie van gelijkheid: Strategie inzake de rechten van personen met een handicap 2021-2030” (COM(2021)0101),
- gezien de Agenda 2030 voor duurzame ontwikkeling van de VN, die in september 2015 is goedgekeurd, en de bijbehorende duurzameontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) en met name de doelstellingen 1, 4, 5, 8, 10 en 17,
- gezien Verdrag nr. 100 van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) betreffende gelijke beloning van 1951,
- gezien Verdrag nr. 111 van de IAO betreffende discriminatie in arbeid en beroep van 1958,
- gezien Verdrag nr. 190 van de IAO inzake het uitbannen van geweld en pesterijen op de werkvloer van 2019,
- gezien Aanbeveling nr. 202 van de IAO inzake nationale socialebeschermingsniveaus van 2012,
- gezien de vierde Conventie van Genève betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd van 12 augustus 1949,
- gezien de resoluties 1325 (2000), 1820 (2008), 1888 (2009), 1889 (2009), 1960 (2010), 2106 (2013), 2122 (2013), 2242 (2015), 2467 (2019) en 2493 (2019) van de VN-

---

¹ PB L 23 van 27.1.2010, blz. 35.

Veiligheidsraad inzake vrouwen, vrede en veiligheid,

- gezien het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld (Verdrag van Istanbul) van 11 mei 2011,
- gezien de Verdragen van de Raad van Europa inzake bestrijding van mensenhandel van 16 mei 2005 en inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van 25 oktober 2007,
- gezien de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling (ICPD), die in 1994 in Caïro heeft plaatsgevonden, en het bijbehorende actieprogramma, alsmede de resultaten van de toetsingsconferenties ervan en de top van Nairobi van 2019 (ICPD+25) ter gelegenheid van het vijftienvigjarig bestaan van de Conferentie,
- gezien de actieagenda van Addis Abeba van de derde internationale conferentie over de financiering van ontwikkeling van juli 2015,
- gezien het gezamenlijke Spotlight-initiatief van de EU en de VN, dat zich richt op de uitbanning van alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes,
- gezien artikel 2 en artikel 3, lid 3, van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en artikel 8, artikel 153, lid 1, en artikel 208 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien artikel 23 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,
- gezien de integrale strategie van de EU voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de Europese Unie van juni 2016,
- gezien de gezamenlijke mededeling van de Commissie en de hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheid van 25 november 2020 getiteld “EU-genderactieplan (GAP) III – Een ambitieuze agenda inzake gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen in het externe optreden van de EU 2021-2025” (JOIN(2020)0017), en het bijbehorende gezamenlijke werkdocument getiteld “Objectives and Indicators to frame the implementation of the Gender Action Plan III (2021-25)” (SWD(2020)0284),
- gezien de mededeling van de Commissie van 11 december 2019, getiteld “De Europese Green Deal” (COM(2019)0640),
- gezien Verordening (EU) 2021/522 van het Europees Parlement en de Raad van 24 maart 2021 tot vaststelling van een actieprogramma voor de Unie op het gebied van gezondheid (“EU4Health-programma”) voor de periode 2021-2027, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 282/2014²,
- gezien de beleidsnota van de secretaris-generaal van de VN van 9 april 2020 getiteld “The Impact of COVID-19 on Women”,
- gezien het verslag van het Bevolkingsfonds van de Verenigde Naties van 27 april 2020

---

² PB L 107 van 26.3.2021, blz. 1.

getiteld “Impact of the COVID-19 Pandemic on Family Planning and Ending Gender-based Violence, Female Genital Mutilation and Child Marriage”,

- gezien de in november 2020 gelanceerde mondiale strategie van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) om baarmoederhalskanker uit te bannen als volksgezondheidsprobleem,
- gezien de mededeling van de Commissie van 5 maart 2020, getiteld “Een Unie van gelijkheid: strategie voor gendergelijkheid 2020-2025” (COM(2020)0152),
- gezien de EU-richtsnoeren inzake mensenrechtenverdedigers,
- gezien het actieplan van de EU inzake vrouwen, vrede en veiligheid 2019-2024, dat op 5 juli 2019 werd aangenomen,
- gezien het Generation Equality Forum dat van 29 tot en met 31 maart 2021 in Mexico en van 30 juni tot en met 2 juli 2021 in Parijs heeft plaatsgevonden, en de aangekondigde toezeggingen om wereldwijd meer haast te maken met het bereiken van gendergelijkheid, alsook het “Global Acceleration Plan for Gender Equality” en het nieuwe “Compact on Women, Peace and Security and Humanitarian Action”, die naar aanleiding van het Forum werden gelanceerd,
- gezien Verordening (EU) nr. 2021/947 van het Europees Parlement en de Raad van 9 juni 2021 tot vaststelling van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld³,
- gezien zijn resolutie van 31 mei 2018 over de tenuitvoerlegging van het gezamenlijk werkdocument (SWD(2015)0182) – Gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen: Het leven van meisjes en vrouwen veranderen via de externe betrekkingen van de EU 2016-2020⁴,
- gezien zijn resolutie van 12 februari 2020 over een EU-strategie om wereldwijd een einde te maken aan vrouwelijke genitale verminking⁵,
- gezien zijn resolutie van 13 februari 2020 over de EU-prioriteiten voor de 64e zitting van de Commissie van de VN inzake de positie van de vrouw⁶,
- gezien zijn resolutie van 23 oktober 2020 over gendergelijkheid in het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU⁷,
- gezien zijn resolutie van 21 januari 2021 over het genderperspectief in de COVID-19-crisis en de periode na de crisis⁸,
- gezien zijn resolutie van 21 januari 2021 over de digitale kloof tussen vrouwen en

---

³ PB L 209 van 14.6.2021, blz. 1.

⁴ PB C 76 van 9.3.2020, blz. 168.

⁵ PB C 294 van 23.7.2021, blz. 8.

⁶ PB C 294 van 23.7.2021, blz. 58.

⁷ PB C 404 van 6.10.2021, blz. 202.

⁸ PB C 456 van 10.11.2021, blz. 191.

mannen dichters: de deelname van vrouwen aan de digitale economie⁹,

- gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over het vijftienvijftigjarig bestaan van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling (ICPD25) (de top van Nairobi)¹⁰,
  - gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over de situatie op het gebied van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten in de EU, in verband met de gezondheid van vrouwen¹¹,
  - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
  - gezien de adviezen van de Commissie buitenlandse zaken, de Commissie internationale handel en de Begrotingscommissie,
  - gezien het gezamenlijk verslag van de Commissie ontwikkelingssamenwerking en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid (A9-0025/2022),
- A. overwegende dat gendergelijkheid een van de waarden van de Europese Unie is, alsmede een fundamenteel en universeel mensenrecht;
- B. overwegende dat gendergeweld in al zijn vormen, met name femicide, de meest extreme vorm van genderongelijkheid is; overwegende dat gendergeweld moet worden gezien als een extreme vorm van discriminatie en een schending van de mensenrechten;
- C. overwegende dat het noodzakelijk is de rechten van de vrouw te beschermen en stappen te nemen ter bestrijding van alle vormen van uitbuiting, geweld, onderdrukking en ongelijkheid tussen vrouwen en mannen; overwegende dat het ter voorkoming van gendergeweld nodig is om de gendernormen die ongelijkheden in stand houden, aan te vechten en deze, naast andere maatregelen, om te zetten in de vaststelling en uitvoering van doeltreffende wetgevingsmaatregelen en hervormingen;
- D. overwegende dat gendergeweld zowel de oorzaak als het gevolg is van stelselmatige ongelijkheden en van een ongelijke machtsverdeling; overwegende dat de bestrijding van geweld inzicht vereist in de oorzaken ervan en de factoren die ertoe bijdragen; overwegende dat genderongelijkheid diep verankerd is in maatschappelijke waarden die gebaseerd zijn op genderstereotypen; overwegende dat het betrekken van mannen en jongens bij gendergelijkheid zowel een doel als een vereiste is voor het verwezenlijken van duurzame en doeltreffende gelijkheid;
- E. overwegende dat geweld tegen vrouwen en meisjes verschillende en elkaar niet uitsluitende vormen aanneemt, waaronder cybergeweld; overwegende dat volgens schattingen meer dan de helft (58 %) van 14 000 vrouwen en meisjes in 31 landen online is geïntimideerd en misbruikt;
- F. overwegende dat vrouwen met overlappende identiteiten en kwetsbaarheden een groter

---

⁹ PB C 456 van 10.11.2021, blz. 232.

¹⁰ Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0315.

¹¹ Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0314.

risico lopen op geweld en intimidatie;

- G. overwegende dat het Spotlight-initiatief in gang is gezet door de EU en de Verenigde Naties om geweld tegen vrouwen en meisjes, onder meer op seksueel gebied, te bestrijden;
- H. overwegende dat prostitutie een ernstige vorm van geweld en uitbuiting is die vooral vrouwen en kinderen treft; overwegende dat de onderliggende oorzaken van prostitutie samenhangen met sociaal-economische fenomenen zoals werkloosheid, economische tegenspoed en armoede; overwegende dat de lidstaten meer financiering beschikbaar moeten stellen voor sociale bijstand en sociale diensten voor slachtoffers van mensenhandel en seksuele uitbuiting, met inbegrip van psychologische en sociale ondersteuning door specialisten, en sociaal en economisch beleid moeten invoeren om kwetsbare vrouwen en meisjes de prostitutie te helpen verlaten, in het bijzonder door hun banen te garanderen die daadwerkelijk bijdragen tot hun sociale inclusie;
- I. overwegende dat de toegang tot diensten inzake seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) universeel moet zijn; overwegende dat gezondheidsrechten, met name rechten betreffende de seksuele en reproductieve gezondheid, behoren tot de grondrechten van vrouwen die versterkt moeten worden en op geen enkele wijze mogen worden afgezwakt of ingetrokken; overwegende dat uitlatingen die een bedreiging vormen voor de bescherming van seksuele en reproductieve rechten zowel binnen de EU als daarbuiten in opmars zijn;
- J. overwegende dat vrouwen in al hun diversiteit te maken krijgen met stelselmatige intersectionele discriminatie op grond van ras, etniciteit, godsdienst of overtuiging, handicap, gezondheid, sociaal-economische achtergrond, status bij hun geboorte, leeftijd, klasse, vluchtelingen- of migratiestatus, seksuele gerichtheid en genderidentiteit, vormen van discriminatie die moeten worden erkend als belemmeringen voor de volledige uitoefening van de grondrechten;
- K. overwegende dat het van essentieel belang is voor wereldwijde kennis en governance om uitgesplitste en kwantificeerbare gegevens over genderongelijkheid te verzamelen, rekening houdend met intersectionele factoren;
- L. overwegende dat de rechten van vrouwen en meisjes onder druk staan en er in veel landen op de wereld, zowel in de EU als daarbuiten, steeds minder ruimte is voor maatschappelijke organisaties, in het bijzonder organisaties die vrouwenrechten verdedigen, feministische en basisorganisaties; overwegende dat er in de hele wereld sprake is van een zorgwekkende weerstand tegen vrouwen- en lhbtqi+-rechten, waarbij SRGR worden beperkt, en seksuele voorlichting en genderstudies worden verboden;
- M. overwegende dat het van het allergrootste belang is dat maatschappelijke organisaties die opkomen voor de rechten van vrouwen en meisjes in partnerlanden toereikende bevoegdheden en middelen krijgen, willen er nieuwe sociale houdingen en een consensus ontstaan die bevorderlijk zijn voor gendergelijkheid; overwegende dat actieve betrokkenheid van vrouwenorganisaties in het veld van het allergrootste belang is om GAP III met succes te kunnen uitvoeren;
- N. overwegende dat vrouwen en meisjes onevenredig zwaar getroffen worden door het

steeds grotere aantal noodsituaties als gevolg van bijvoorbeeld gewapende conflicten, natuurrampen en klimaatverandering;

- O. overwegende dat de COVID-19-pandemie en de daaropvolgende lockdownmaatregelen ernstige gevolgen hebben gehad voor vrouwen en meisjes, en bestaande genderongelijkheden hebben verergerd, hetgeen met name gevolgen heeft gehad voor de toegang tot onderwijs en gezondheidszorg, in het bijzonder SRGR, en voor het evenwicht tussen werk en privéleven; overwegende dat dit leidt tot een toename van gendergeweld en sociale en economische ongelijkheden;
- P. overwegende dat de pandemie vrouwen onevenredig heeft getroffen; overwegende dat ongeveer 70 % van de maatschappelijke en gezondheidswerkers die COVID-19 aan de frontlinie bestrijden, of het nu verpleegkundigen, artsen of schoonmakers betreft, vrouw is; overwegende dat vrouwen die thuis werken, werkloos zijn of deeltijds werken nog zwaarder onder druk zijn komen te staan, aangezien zij de meerderheid van de huishoudelijke taken en de zorg voor het gezin op zich zijn blijven nemen; overwegende dat de beschikbare gegevens erop wijzen dat het aantal vrouwen dat slachtoffer is geworden van geweld en/of intimidatie tijdens de COVID-19-lockdown is gestegen;
- Q. overwegende dat er gebrek is aan vrouwelijke studenten in het STEM-onderwijs (wetenschap, technologie, engineering en wiskunde);
- R. overwegende dat evenwichtige vertegenwoordiging, deelname en invloed van vrouwen en mannen in het politieke leven een eerste voorwaarde is voor een werkelijk democratische samenleving; overwegende dat de constructieve bijdrage van vrouwen en meisjes aan het voorkomen en oplossen van conflicten en aan de wederopbouw bevorderlijk is voor een duurzame vrede;
- S. overwegende dat de bestrijding van ongelijkheden van fundamenteel belang zal zijn voor het herstel na de COVID-19-pandemie; overwegende dat de participatie, de vertegenwoordiging en het leiderschap van vrouwen en meisjes voorrang moeten krijgen bij het uitwerken, uitvoeren en evalueren van dergelijke maatregelen;
- T. overwegende dat de eerbiediging van de menselijke waardigheid en van gendergelijkheid nog steeds een uitdaging is; overwegende dat geen enkel land in de wereld vóór 2030 in de buurt van gendergelijkheid zal komen;
- U. overwegende dat GAP III moet dienen als kader voor een actieve bijdrage van het extern optreden van de EU in de strijd tegen genderongelijkheid; overwegende dat GAP III volledig moet worden uitgevoerd als belangrijk instrument om discriminatie en marginalisering te ontmoedigen en de rechten en waardigheid van vrouwen en meisjes te waarborgen, doordat het pleit voor de mainstreaming van gendervraagstukken in alle internationale samenwerkingsprogramma's en de opname van gendergelijkheid in nationale plannen en strategieën in samenwerking met lokale partners en maatschappelijke organisaties;
- V. overwegende dat er moet worden gezocht naar een meer strategische, gecoördineerde en systematische benadering ten aanzien van de samenwerking tussen de EU en de lidstaten met betrekking tot gendervraagstukken in partnerlanden; overwegende dat de missies en delegaties van de EU een uiterst belangrijke rol spelen bij het uitvoeren van

GAP III en dat de expertise van de personeelsleden van de delegaties en missies van groot belang is voor de succesvolle uitvoering ervan; overwegende dat de Commissie delegaties technische bijstand moet verlenen bij het opstarten van de nationale uitvoeringsplannen;

1. is ingenomen met het nieuwe EU-genderactieplan III voor 2021-2025 en het pleidooi in het plan voor een wereld met gelijke kansen voor mannen en vrouwen als voortzetting van en voortbouwend op het werk van GAP II en de getrokken lessen en resultaten daarvan; is ingenomen met de verbetering, toezeggingen en alomvattende doelstellingen van GAP III, met name met zijn opwaardering van werkdocument tot een gezamenlijke mededeling, waar het Europees Parlement om heeft verzocht in zijn resolutie van 23 oktober 2020 over gendergelijkheid in het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU;
2. is ingenomen met het inclusieve karakter van het raadplegingsproces dat is gevolgd bij het opstellen van GAP III en met het feit dat daarin rekening is gehouden met de aanbevelingen van het Parlement, de lidstaten, de contactpunten van de EU voor gendervraagstukken en in het bijzonder die van vrouwenrechtenorganisaties;
3. betreurt het feit dat de Raad er niet in is geslaagd eenstemmigheid over de conclusies te bereiken als gevolg van bezwaren van vier lidstaten tegen het woord “gender”, wat de formele goedkeuring van het actieplan in de weg staat, en benadrukt dat dit duidelijke tekenen zijn van de achteruitgang op het gebied van gendergelijkheid en vrouwenrechten; pleit nogmaals voor de oprichting van een nieuwe Raadsformatie voor gendergelijkheid waarin de EU-ministers en -staatssecretarissen die verantwoordelijk zijn voor gendergelijkheid bijeenkomen om gendermainstreaming te bevorderen in al het EU-beleid, met inbegrip van het buitenlands en veiligheidsbeleid en het ontwikkelingsbeleid; dringt erop aan dat er moet worden gewerkt aan een gemeenschappelijk standpunt van de EU en aan krachtige maatregelen om de achteruitgang op het gebied van gendergelijkheid eensgezind aan de kaak te stellen;
4. wijst erop dat de EU een belangrijke rol moet spelen bij de totstandbrenging van een wereld met gelijke kansen voor mannen en vrouwen door partnerlanden te ondersteunen bij het aanpakken van genderdiscriminatie; verzoekt de EU het goede voorbeeld te geven en dringt er bij de zes lidstaten die het Verdrag van Istanbul nog steeds niet hebben geratificeerd en uitgevoerd op aan dit zo snel mogelijk te doen; roept de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO) op om in het kader van zijn politieke dialoog met de partnerlanden van de Raad van Europa de ratificatie van het Verdrag van Istanbul te bevorderen;
5. veroordeelt de terugtrekking van Turkije uit het Verdrag van Istanbul ten stelligste; is van mening dat de opzegging van het Verdrag van Istanbul opnieuw twijfels doet rijzen over de status van Turkije als kandidaat voor het EU-lidmaatschap;

Een doeltreffender engagement van de EU en doelmatige uitvoering

6. roept op tot de volledige uitvoering en prioritering van GAP III op ieder gebied van het extern optreden van de EU door middel van een gendertransformatieve en intersectionele aanpak met betrekking tot zowel de geografische dekking als de actiereinen van GAP III, alsmede de mainstreaming van de genderdimensie in alle

gebieden van het extern optreden, of het nu om handel, ontwikkelingsbeleid, humanitaire hulp, veiligheid of sectoren als energie en landbouw gaat; herhaalt dat bij maatregelen ter uitvoering van GAP III de noodzaak om de onderliggende oorzaken van genderongelijkheden aan te pakken leidend moet zijn en dat de maatregelen de zinvolle deelname van mannen, vrouwen en achtergestelde groepen mogelijk moeten maken, en dat onder meer beperkte financiering en onderbezetting fundamentele belemmeringen vormen voor de uitvoering van de EU-doelstellingen op het gebied van gendergelijkheid en gendermainstreaming; herhaalt dat bij elke inspanning om de doelstellingen van GAP III te verwezenlijken rekening moet worden gehouden met de diversiteit van vrouwen; wijst er nogmaals op dat GAP III moet zorgen voor beleidssamenhang ten aanzien van ontwikkeling door middel van systematische gendereffectbeoordelingen om de negatieve effecten van het EU-beleid op de rechten van vrouwen en meisjes en op gendergelijkheid te vermijden; verzoekt de Commissie de noodzakelijke praktische en politieke instrumenten te verschaffen om te zorgen voor een soepele omzetting van de beginselen van GAP III in acties en praktijken; verzoekt de EU ambitieus te zijn bij het bevorderen van doelstellingen die leiden tot de eerbiediging van de mensenrechten en echte gendergelijkheid onder de externe partners met wie de EU wil samenwerken;

7. vraagt dat er een uitgebreid en alomvattend opleidingsprogramma wordt opgezet om de uitvoering van GAP III te ondersteunen, met name op het gebied van gendermainstreaming, genderbudgettering en gendereffectbeoordelingen, alsook gendergeweld; benadrukt het belang van investeringen in kennis, middelen en interne expertise met betrekking tot gendergelijkheid bij EU-delegaties zodat zij GAP III naar behoren kunnen uitvoeren; dringt erop aan deze opleidingsprogramma's zoveel mogelijk af te stemmen op de lokale en nationale context waarbinnen GAP III wordt uitgevoerd; pleit ervoor dat lokale partners die dat willen gemakkelijk en kosteloos gebruik kunnen maken van deze cursussen en aanverwante instrumenten;
8. benadrukt dat de resultaten van GAP III regelmatig, extern en onafhankelijk moeten worden beoordeeld, op elk niveau en in elke fase, in het licht van de vastgestelde doelgerichte en meetbare doelstellingen, en dat de inbreng van het maatschappelijk middenveld, ngo's en andere relevante belanghebbenden ter plaatse op transparante en inclusieve wijze in aanmerking moet worden genomen; vraagt om de stelselmatige uitvoering van grondige genderanalyses, met gebruikmaking van genderbewuste en naar sekse opgesplitste indicatoren en statistieken; dringt erop aan dat bij de beoordeling van GAP III de uitvoering van al het EU-beleid dat relevant is voor het extern optreden van de EU wordt geëvalueerd; pleit ervoor in GAP III overzichtelijke instrumenten op te nemen waarmee het bedrag kan worden bijgehouden dat in totaal wordt uitgegeven aan gendergelijkheid en waarmee de kwalitatieve effecten van deze initiatieven op de bevordering van gendergelijkheid kunnen worden beoordeeld; verwacht dat de ontbrekende specifieke en meetbare uitgangswaarden, indicatoren, acties en streefdoelen onverwijld worden opgenomen in het werkdocument, samen met routekaarten en tijdschema's voor alle doelstellingen; benadrukt het belang van de programmering van het instrument "Europa in de wereld", die een uitgelezen gelegenheid vormt om de doelstellingen van GAP III handen en voeten te geven;
9. roept de missies en delegaties van de EU, de lidstaten en lokale en regionale overheden op om nauw samen te werken bij de uitvoering van GAP III, met gebruikmaking van alle diplomatieke middelen en programma-instrumenten die hun ter beschikking staan,

door middel van adequate richtsnoeren die via de delegaties zijn ontwikkeld en gedeeld; herinnert eraan dat gendercontactpunten een sleutelrol spelen en dringt erop aan hun rol en zichtbaarheid te versterken; is ingenomen met de invoering van de nationale uitvoeringsplannen en dringt erop aan dat alle nationale uitvoeringsplannen openbaar worden gemaakt en vertaald om de toegankelijkheid voor het lokale maatschappelijk middenveld en basisorganisaties te waarborgen;

10. vraagt de Commissie de synergieën met de VN, partnerlanden en internationale belanghebbenden te versterken en gezamenlijk internationale doelstellingen te bevorderen en te verwezenlijken in verband met gendergelijkheid in de Agenda 2030 en de SDG's daarvan, in de verklaring van Peking en het bijbehorende actieprogramma, en in het actieprogramma van de ICPD en de toetsingsconferenties daarvan;
11. dringt aan op het aangaan van nauwe betrekkingen met lokale maatschappelijke organisaties, met name organisaties die zich inzetten voor de bescherming van de rechten van vrouwen en meisjes, onder wie vrouwen en meisjes uit kwetsbare gemeenschappen, en met ministeries en regionale en lokale overheden in partnerlanden, teneinde de doeltreffendheid en de eigen verantwoordelijkheid van de landen bij de uitvoering van GAP III en de bijbehorende nationale uitvoeringsplannen te vergroten; dringt voorts aan op een jaarlijkse beleids- en politieke dialoog met het Europees Parlement over de uitvoering van GAP III, waarbij belanghebbenden en met name lokale autoriteiten, het maatschappelijk middenveld en vrouwenorganisaties worden betrokken; roept de missies en delegaties van de EU nogmaals op een inhoudelijke dialoog aan te gaan met maatschappelijke organisaties, en informatie te verstrekken en uit te wisselen over de manier waarop hun inbreng is gebruikt en omgezet in genderbeleid;
12. is ingenomen met de aandacht in GAP III voor jongeren als aanjagers van verandering; verzoekt de EU ervoor te zorgen dat vrouwen en meisjes, alsook vrouwenrechten- en basisorganisaties, met name door meisjes en jongeren geleide organisaties en door vrouwen geleide eerstelijns hulpverlening, door middel van financiering en opleiding op zinnvolle wijze deelnemen aan en een leidende rol spelen bij de uitvoering van GAP III in hun land; wijst nogmaals op het belang en de meerwaarde van de expertise van en langdurige samenwerking met lokale activisten, basisorganisaties en/of andere deskundigen en belanghebbenden op het gebied van gendervraagstukken, zodat genderprojecten kunnen worden afgestemd op de lokale sociaal-economische en culturele context;
13. dringt aan op een intensievere en systematische samenwerking tussen de belanghebbenden die betrokken zijn bij de uitvoering van GAP III, onder meer tussen de directoraten-generaal van de Commissie; moedigt de lidstaten en EU-delegaties sterk aan lokale en regionale overheden als belangrijke actoren in het kader van het ontwikkelingsbeleid te beschouwen aangezien zij de democratische laag vormen die het dichtst bij de burger staat en de beste uitgangspositie hebben om gendergelijkheid en duurzame ontwikkeling te bevorderen; wijst erop dat er nauw moet worden samengewerkt met plattelandsgemeenschappen en gemeenschapsleiders om de reikwijdte van gendergelijkheidsprogramma's in perifere gebieden te vergroten;
14. pleit ervoor een specifiek streefdoel op te nemen voor de financiering van

vrouwenrechtenorganisaties en het maatschappelijk middenveld; dringt aan op meerjarige, flexibele, rechtstreekse, adequate en toereikende financiering voor lokale maatschappelijke organisaties en netwerken in al hun diversiteit, met name die welke zich inzetten voor de bescherming van de rechten van vrouwen, meisjes en andere kwetsbare gemeenschappen, en voor mensenrechtenorganisaties die werken aan de verbetering van het rechtskader van landen; verzoekt de Commissie vereenvoudigde financieringsmechanismen en -praktijken voor te stellen om kleinere basisorganisaties toegang te geven tot EU-financiering voor gendergelijkheid; veroordeelt alle vormen van onderdrukking van vrouwenactivisten, onder wie verdedigers van de mensenrechten van vrouwen, en roept alle regeringen op het maatschappelijk middenveld te beschermen en te ondersteunen en ermee samen te werken;

15. wijst erop dat verdedigers van de mensenrechten van vrouwen in een bijzonder kwetsbare positie verkeren, met name in conflictgebieden en in conflict- en postconflictsituaties; is ingenomen met het pleidooi voor samenwerking met en bevordering van een veilige omgeving voor verdedigers van de mensenrechten van vrouwen en vraagt de Commissie hen te beschermen door middel van passende maatregelen en mechanismen, in combinatie met de toewijzing van toereikende middelen aan de EU-delegaties;
16. verzoekt de EU-delegaties de EU-richtsnoeren inzake mensenrechtenverdedigers streng toe te passen in verband met activisten die opkomen voor de rechten vrouwen, in het bijzonder met betrekking tot de verplichting om verslag uit te brengen over overheidsorganen die zich schuldig maken aan schendingen van de mensenrechten, en activisten zo nodig legale trajecten te bieden; verzoekt de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid (VV/HV) jaarlijks verslag uit te brengen aan het Parlement over de uitvoering van de EU-richtsnoeren inzake mensenrechtenverdedigers;
17. onderstreept dat voor een doeltreffende uitvoering van GAP III toereikende financiering via het programmeringsproces van de EU nodig is; dringt er sterk op aan GAP III beter af te stemmen op andere initiatieven, zoals het Spotlight-initiatief, waarvan de begroting moet worden verhoogd en de doeltreffendheid moet worden verbeterd in overeenstemming met de recente tussentijdse evaluatie, en door lering te trekken uit de nieuwe omstandigheden als gevolg van de COVID-19-pandemie; is ingenomen met het Spotlight-initiatief en de doelstelling ervan om alle vormen van geweld tegen vrouwen en meisjes uit te bannen; pleit ervoor de voor het Spotlight-initiatief gereserveerde middelen te vernieuwen wanneer het huidige programma in 2022 afloopt en het programma te verlengen tot aan het einde van de volledige meerjarige financieringsperiode en in alle subregio's;
18. benadrukt dat SDG 5 de verwezenlijking van gendergelijkheid en empowerment van alle vrouwen en meisjes behelst en dat deze SDG horizontaal moet worden geïntegreerd in de verschillende gebieden waarop de EU handelingsbevoegdheid heeft; betreurt dat SDG 5 tot de drie SDG's met de minste financiering behoort; stelt met voldoening vast dat gendergelijkheid in GAP III wordt beschouwd als horizontale prioriteit bij de beleids- en programmeringswerkzaamheden in het kader van het extern optreden van de EU; herhaalt dat gendermainstreaming op passende wijze moet worden doorgevoerd in alle sectoren van het extern optreden van de EU en dat ervoor moet worden gezorgd dat

de prioriteiten van “Europa in de wereld” in partnerlanden, alsook de initiatieven in het kader van Team Europa gendertransformatief zijn overeenkomstig GAP III, en met name in het geval van humanitaire hulp;

19. juicht toe dat 85 % van alle nieuwe externe acties gender als belangrijke of voornaamste doelstelling moet hebben; is ingenomen met het voornemen van de Europese Commissie om ervoor te zorgen dat 5 % van haar nieuwe programma’s voor extern optreden gendergelijkheid als hoofddoelstelling heeft; is tevens ingenomen met het opnemen van ten minste één initiatief per land dat gendergelijkheid als hoofddoel heeft; herinnert eraan dat het streefdoel van 5 % al in 2019 werd gehaald en roept op tot meer ambitie, meer steun en concrete reservering van middelen voor het opnemen van op gender gerichte initiatieven in GAP III; dringt erop aan 20 % van de officiële ontwikkelingshulp (ODA) in elk land toe te wijzen aan programma’s die gendergelijkheid als een van de hoofddoelstellingen hebben; pleit voor het vaststellen van een specifiek streefdoel waarbij 85 % van de ODA-financiering van de EU bestemd moet zijn voor programma’s met gendergelijkheid als voornaamste of belangrijke doelstelling; verwacht en dringt er daarom bij de EU en de lidstaten op aan, dat zij zich ertoe verbinden geen ODA te besteden aan projecten die de resultaten op het gebied van gendergelijkheid ongedaan kunnen maken of in gevaar kunnen brengen; benadrukt dat de vastgestelde doelstellingen eveneens moeten worden gekwantificeerd aan de hand van specifieke financiering en niet alleen als een percentage van alle programma’s;
20. dringt er bij de Commissie en de EDEO op aan het goede voorbeeld te geven en zich te concentreren op hun eigen interne structuren; wijst op het belang van genderresponsief leiderschap bij de verwezenlijking van gendergelijkheid en de correcte uitvoering van GAP III; is ingenomen met de toezegging dat er zal worden gezorgd voor genderevenwicht bij het management op het hoofdkwartier van de EDEO en in de externe diensten van de Commissie, de EU-delegaties en missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB); betreurt evenwel dat de EDEO het streefdoel van 50 % vrouwen in leidende posities nog lang niet heeft bereikt en verzoekt de huidige HV/VV gendergelijkheid zoals gepland op alle niveaus volledig door te voeren; is ingenomen met de toezegging om opleidingen op het gebied van gendergelijkheid en GAP III te verzorgen voor alle leidinggevenden op het hoofdkantoor en bij de EU-delegaties, en dringt erop aan deze maatregel verplicht te stellen en uit te breiden tot al het personeel dat werkzaam is op het gebied van het extern optreden van de EU;
21. merkt op dat de EDEO het voortouw moet nemen door gender een essentieel onderdeel van het extern optreden te maken, en dat de dienst de EU-delegaties moet stimuleren en politiek moeten ondersteunen om hetzelfde te doen op het niveau van de partnerlanden; benadrukt dat in de opdrachtbrieven en functiebeschrijvingen van delegatiehoofden specifiek moet worden verwezen naar gendergelijkheid en de uitvoering van GAP III, en dat het belangrijk is dat EU-delegaties en lidstaten systematisch samenwerken en elkaar raadplegen om ervoor te zorgen dat GAP en de gendertransformatieve, op mensenrechten gebaseerde, intersectionele benadering ervan volledig worden geïntegreerd in de planning van de meerjarige indicatieve programma’s; is ingenomen met de toezegging in het kader van GAP III dat alle externe diensten van de EU-delegaties en op het hoofdkantoor beschikken over genderadviseurs/contactpersonen of contactpunten voor gendervraagstukken, maar wijst erop dat het hierbij moet gaan om

personen in een voltijdse functie die over voldoende middelen beschikken om hun taken uit te voeren; pleit er nogmaals voor ook genderadviseurs aan te stellen bij militaire missies in het kader van het GVDB;

22. verzoekt de Commissie en de EDEO relevante personeelsgegevens te verzamelen, uitgesplitst naar geslacht, om het aantal voordrachten, kandidaten op de shortlist, selecties, contractverlengingen en duur van de aanstelling, naast andere criteria, te evalueren, en de voortgang bij te houden, alsook gesystematiseerde gesprekken te voeren met vrouwen en personen die tot een achtergestelde groep behoren over de redenen waarom zij een bepaalde functie neerleggen;
23. betreurt dat het belangrijke vraagstuk van diversiteit onder de verantwoordelijkheid van de EDEO-adviseur inzake gender en diversiteit valt, en roept de EDEO op het nodige belang toe te kennen aan zowel gendergelijkheid als de agenda voor vrouwen, vrede en veiligheid, alsook aan diversiteit en inclusie, en om voor elk van deze vraagstukken een functie in het leven te roepen en deze functies en de mandaten, middelen en bevoegdheden ervan te versterken; pleit voor de aanstelling van een specifieke genderadviseur bij elk EDEO-directoraat, die direct rapporteert aan de EDEO-adviseur inzake gender en diversiteit, en voor nauwe samenwerking tussen het personeel van die directoraten en het Europees Instituut voor gendergelijkheid;
24. benadrukt dat gendergelijkheid een mensenrecht is, dat cruciaal is voor duurzame ontwikkeling en slimme economieën en dat zowel vrouwen als mannen in al hun diversiteit ten goede komt, met inbegrip van de lhbtqi+-gemeenschap; merkt op dat genderongelijkheid wordt verergerd door andere vormen van ongelijkheid; benadrukt dat ongelijkheden aanzienlijke sociaal-economische gevolgen hebben voor de hele samenleving en dat belanghebbenden die zich verzetten tegen verandering hier rekening mee zouden moeten houden; herhaalt dat de toezeggingen van de EU meer effect sorteren als de EU bij haar optreden een intersectionele benadering van gendergelijkheid volgt; verzoekt nogmaals dat er bij alle acties van de EU rekening wordt gehouden met intersectionele identiteiten en discriminatie en dat wordt erkend dat vrouwen en meisjes in al hun diversiteit niet op gelijke wijze door genderongelijkheid worden getroffen;
25. is ingenomen met het opnemen in GAP III van intersectionaliteit als kernbeginsel maar betreurt het ontbreken van streefdoelen, indicatoren en specifieke acties om deze uit te voeren; benadrukt de inzet van de Commissie en de EDEO om lhbtqi+'ers te beschermen en hen in staat te stellen hun rechten overal ter wereld te doen gelden;
26. is er verheugd over dat in GAP III wordt verwezen naar het potentieel van het EU-toetredingsproces om gendergelijkheid in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten te bevorderen; benadrukt de noodzaak van een sterke beleidsdialoog en technische bijstand om gendergelijkheid in het uitbreidings- en nabuurschapsbeleid te integreren; roept de Commissie en de EDEO op meer gebruik te maken van toetredingsonderhandelingen als hefboom om uitbreiding ten goede te laten komen aan vrouwen;
27. verwelkomt het feit dat in GAP III de buitengewone kwetsbaarheid van vrouwen en meisjes in een migratiesituatie aan de orde wordt gesteld; vraagt bijzondere aandacht

voor de situatie van vrouwen en meisjes die onderweg zijn of zich op migratieroutes of in kampen bevinden, en dringt er met name op aan dat wordt gewaarborgd dat zij toegang hebben tot water, sanitaire voorzieningen en hygiëne, SRGR en kraamzorg;

Zeven actiegebieden

Alle vormen van gendergeweld uitbannen

28. juicht toe dat GAP III in de eerste plaats gericht is op de uitbanning van alle vormen van gendergeweld; roept op tot een verbeterd, gecoördineerd en holistisch optreden ter bestrijding van feminicide en elke vorm van gendergeweld, zowel online als offline, met name in conflict- en noodsituaties waarin vrouwen en meisjes extra kwetsbaar zijn en met de nadruk op vrouwen en meisjes die vaker het slachtoffer van geweld zijn, zoals vrouwen en meisjes met een handicap; benadrukt dat met partnerlanden moet worden samengewerkt om alle vormen van gendergeweld strafbaar te stellen;
29. dringt erop aan dringend actie te ondernemen om de onderliggende oorzaken van geweld tegen vrouwen en meisjes aan te pakken, aan de hand van een gendertransformatieve en intersectionele benadering, met name gezien de aanzienlijke toename van feminicide en andere vormen van gendergeweld tegen de achtergrond van de pandemie; is ingenomen met de nadruk die door de Commissie wordt gelegd op preventie door schadelijke gendernormen aan te vechten; benadrukt in dit verband hoe belangrijk het is om samen met partnerlanden en maatschappelijke organisaties de strijd aan te binden met genderstereotypen op alle terreinen van het maatschappelijk leven; verzoekt EU-delegaties en lidstaten alle mogelijke diplomatieke middelen in te zetten voor het bevorderen van nieuwe wetgeving die voorziet in structurele gendergelijkheid in ieder opzicht;
30. herinnert eraan dat de verplichte opleiding voor alle personeelsleden binnen de EDEO, de Commissie, de EU-delegaties en de missies en -operaties in het kader van het GVDB ook uitgebreide programma's moet omvatten voor de herkenning van slachtoffers van conflictgerelateerd seksueel en/of gendergeweld, alsmede preventieprogramma's, naast de opleiding voor al het EU-personeel, met inbegrip van militairen en politiemensen; dringt er bij de EU op aan alle mogelijke middelen aan te wenden om ervoor te zorgen dat daders van groepsverkrachtingen ten tijde van oorlog worden aangegeven, geïdentificeerd, vervolgd en gestraft overeenkomstig het internationaal strafrecht; herinnert eraan dat het Statuut van Rome een permanent rechtskader biedt om seksueel en gendergeweld uitvoerig te benaderen als misdad tegen de menselijkheid en roept de EU derhalve op het onafhankelijke en cruciale werk van het Internationaal Strafhof zowel politiek als financieel actief te ondersteunen; is ingenomen met de opname van seksueel en gendergeweld in de criteria voor het opleggen van sancties in het kader van de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten, en moedigt de lidstaten aan hier effectief gebruik van te maken;
31. benadrukt dat gedwongen huwelijken en kindhuwelijken schendingen van de mensenrechten vormen die meisjes extra kwetsbaar maken voor geweld en misbruik; herinnert eraan dat vrouwelijke genitale verminking (VGV) internationaal erkend is als een mensenrechtenschending met 200 miljoen slachtoffers wereldwijd en 500 000 slachtoffers alleen al in de EU, en dat jaarlijks ten minste drie miljoen meisjes

het risico lopen genitale verminking te ondergaan; onderstreept dat VGV en gedwongen huwelijken de persoonlijke waardigheid van vrouwen aantasten; vraagt met betrekking tot VGV en gedwongen huwelijken om een aanpak waarbij voorlichting en preventie elkaar aanvullen, met name in conflict- en noodsituaties; verzoekt de Commissie te zorgen voor een coherente langetermijnstrategie om VGV binnen en buiten de EU een halt toe te roepen door middel van verbeterde synergieën tussen interne en externe programma's van de EU; herhaalt zijn oproep om maatregelen ter voorkoming van VGV op te nemen in alle beleidsterreinen in zijn externe optreden;

32. herinnert eraan dat de slachtoffers van mensenhandel en seksuele uitbuiting voornamelijk vrouwen en meisjes zijn; pleit voor meer leiderschap en toezicht van de zijde van de Commissie en de lidstaten en meer internationale samenwerking om een einde te maken aan de hierboven genoemde schadelijke praktijken die uitmonden in dergelijke vormen van slavernij; herinnert eraan dat de kwetsbaarheid van vrouwen voor mensenhandel en seksuele uitbuiting wordt verergerd in tijden van armoede, gewapend conflict en noodsituaties; pleit voor verdere integratie van de strijd tegen handel in vrouwen en meisjes met de doelstellingen van GAP III en voor meer synergieën met de EU-strategie voor de bestrijding van mensenhandel (2021-2025);

Toegang van vrouwen tot gezondheidszorg en seksuele en reproductieve rechten

33. wijst er nogmaals op dat SRGR mensenrechten zijn en fundamentele onderdelen zijn van de menselijke waardigheid en de empowerment van vrouwen; maakt zich zorgen over de weerstand tegen gendergelijkheid en vrouwenrechten alsook de opkomst van vrouwonvriendelijke, conservatieve uitlatingen en groeperingen, waaronder religieuze groeperingen, hetgeen onder meer de toegang tot SRGR binnen en buiten de Europese Unie in het gedrang dreigt te brengen; wijst erop dat het terugdraaien van wetgeving over abortus een ondermijning vormt van de bescherming van de gezondheid, rechten en waardigheid van de vrouw, en de sociaal en economisch meest kwetsbare vrouwen aan grotere risico's blootstelt; merkt op dat de EU wereldwijd een voorbeeld moet zijn op het gebied van de bevordering van SRGR, zonder dwang, geweld, discriminatie en misbruik; vraagt alle lidstaten derhalve om op hun grondgebied universele toegang tot SRGR te waarborgen;
34. betreurt dat wereldwijd in veel gebieden de toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid, met inbegrip van veilige en legale abortus, ernstig ingeperkt en vaak gecriminaliseerd is; beklemtoont dat met name vrouwen die in armoede leven, op het platteland wonen of tot een minderheid behoren daarvan het slachtoffer zijn; onderstreept dat de aandacht moet uitgaan naar alle leeftijdsgroepen, waaronder ook meisjes en jongere vrouwen, en dat moet worden gezorgd voor relevante informatie, onderwijs en toegang tot SRGR, met inbegrip van prenatale zorg, veilige en legale abortus en anticonceptie; wijst erop dat het van groot belang is discriminerende normen ter discussie te blijven stellen die het voor vrouwen, meisjes en lhbtq+-personen moeilijk maken gebruik te maken van hun SRGR, alsook stereotypen die de oorzaak zijn van discriminatie van gemarginaliseerde vrouwen tijdens hun bevalling;
35. beklemtoont dat de beschikbaarheid van anticonceptiemiddelen in partnerlanden moet worden verbeterd, met name voor tienermeisjes; bevestigt dat alle vrouwen en tienermeisjes het recht hebben om hun eigen vrije en geïnformeerde keuzes te maken

met betrekking tot hun SRGR; herinnert eraan dat de kwaliteit van de geboortezorg een belangrijke indicatie is voor het ontwikkelingsniveau van een land; is van mening dat de EU partnerlanden moet helpen het recht op gezondheid in de context van zwangerschap en bevalling te handhaven met behulp van de totstandbrenging van gedegen geboortezorgverlening waarmee het kindersterftecijfer en het aantal sterftegevallen ten gevolge van complicaties tijdens de bevalling doeltreffend worden verlaagd;

36. vraagt om in het kader van GAP III hoge prioriteit te verlenen aan gendergelijkheid en SRGR binnen de humanitaire hulpverlening van de EU en de lidstaten, en ook aan verantwoordingsplicht en toegang tot de rechter en verhaalmogelijkheden in geval van schendingen van seksuele en reproductieve rechten en in geval van gendergeweld, zowel wat betreft de opleiding van humanitaire actoren als wat betreft financiering;
37. vraagt om in het kader van GAP III meer belang te hechten aan SRGR, gezien de ernstige gevolgen van de pandemie voor vrouwen en meisjes in partnerlanden, en adequate, flexibele, continue en gerichte financiering te coördineren en aan hen toe te wijzen bij de programmering van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld; verzoekt de Commissie, de EDEO en de lidstaten SRGR als prioriteit te beschouwen bij het programmeringsproces van het externe optreden van de EU, ook waar sprake is van gezamenlijke programmering; onderstreept de cruciale functie van niet-gouvernementele organisaties als dienstverleners en pleitbezorgers op het gebied van SRGR;
38. herinnert aan het belang van SRGR voor het lichaam en de autonomie van vrouwen en meisjes en dringt erop aan dat SRGR worden behandeld als een onderdeel van de volksgezondheid dat universeel en zonder discriminatie toegankelijk is; pleit voor universele toegang tot volledige, bij de leeftijd passende seksuele voorlichting, doeltreffende anticonceptie, preventie van hiv en soa's, en veilige en legale abortus; dringt erop aan dat in programma's voor seksuele voorlichting aandacht besteed wordt aan interpersoonlijke relaties, seksuele gerichtheid, gendergelijkheid, gendernormen, het voorkomen van gendergeweld en toestemming, en dat zij informatie verstrekken over de puberteit, de menstruatiecyclus, zwangerschap en bevalling, anticonceptie en de preventie van seksueel overdraagbare aandoeningen;
39. benadrukt dat het nodig is om op het vlak van SRGR-gerelateerde activiteiten rekening te houden met leeftijd, bijvoorbeeld door de informatie en dienstverlening toegankelijk te maken voor jongeren; wijst erop dat de EU moet bevorderen dat partnerlanden deze onderwerpen in hun nationale volksgezondheidsplannen opnemen; roept de EU en de lidstaten op zich te verbinden aan de doelstellingen inzake SRGR van GAP III, en nationale uitvoeringsplannen op te stellen waarin voorrang wordt gegeven aan SRGR;
40. acht het noodzakelijk dat toegang tot onderwijs op alle niveaus en in alle omstandigheden moet worden bevorderd om vroegtijdige huwelijken, tienerzwangerschappen en economische afhankelijkheid te beperken; pleit voor meer inspanningen om te voorkomen dat meisjes die moeder zijn geworden thuisblijven en het voor hen mogelijk te maken terug naar school te gaan en hun schoolloopbaan af te maken en de arbeidsmarkt op te gaan;
41. dringt erop aan schoolverzuim onder meisjes tijdens hun menstruatie te voorkomen door

de sanitaire voorzieningen, hygiënediensten en de voorzieningen voor menstruele hygiëne op scholen te verbeteren en door menstruatie-armoede aan te pakken en stigmatisering op dit vlak tegen te gaan, onder meer door te werken met vrouwen, meisjes, en mannen en jongens; dringt aan op meer synergieën tussen programma's op het gebied van gezondheid, SRGR en water, sanitaire voorzieningen en hygiënediensten op scholen en persoonlijke ondersteuning voor meisjes;

42. herinnert aan de intersectionele ongelijkheden en verschillen tussen vrouwen en mannen wat betreft de toegang tot en de kwaliteit van gezondheidszorg, gezien het gebrek aan genderresponsieve gezondheidszorg en diensten; pleit voor universele toegang tot informatievoorziening over, en tot de preventie, diagnose, zorg en behandeling van vrouwenziekten zoals endometriose en baarmoederhalskanker, en seksueel overdraagbare aandoeningen zoals hiv; verzoekt de Europese Unie steun te verlenen aan de uitvoering van de mondiale strategie van de WHO om baarmoederhalskanker uit te bannen;
43. roept de partnerlanden op hun volksgezondheidssystemen adequaat te financieren en onderzoek te doen naar de gezondheid van vrouwen wereldwijd ter bevordering van de kennis over kwesties in verband met gender en geslacht op het gebied van ziektepreventie, diagnostiek, behandelingen en onderzoek; dringt er voorts op aan het publiek bewust te maken van gendergerelateerde gezondheidskwesties;
44. benadrukt dat de lidstaten een volksgezondheidsbeleid moeten voeren waarin bijzondere nadruk ligt op gezondheidsbevordering en ziektepreventie, met de garantie van universele en kwalitatief hoogwaardige gezondheidszorg, en waarin de benodigde middelen beschikbaar worden gesteld om de voornaamste volksgezondheidsproblemen te bestrijden;

Economische en sociale rechten en gelijkheid, en autonomie voor vrouwen en meisjes

45. herhaalt dat door de crisis en de economische en sociale gevolgen van de COVID-19-pandemie de toegang van vrouwen tot de arbeidsmarkt disproportioneel is verslechterd; herinnert de EU aan het belang en de noodzaak van steun voor de ontwikkeling en introductie van een intersectionele genderdimensie in alle COVID-19-herstelplannen in de partnerlanden en in alle initiatieven van Team Europa; wijst op de behoefte aan een genderbewuste respons op COVID-19 bij de uitvoering van GAP III om rekening te houden met de unieke omstandigheden van vrouwen en meisjes en kansen na de crisis te stimuleren; verzoekt de Commissie de genderdimensie en gendertransformatieve activiteiten te integreren in alle maatregelen in verband met de COVID-19-pandemie in partnerlanden, met inbegrip van de plannen en maatregelen voor herstel, en projecten, waaronder financiële projecten, op zo'n manier te ondersteunen dat rekening wordt gehouden met gendergelijkheid; onderstreept dat nieuwe financieringsvormen zoals "gender bonds" nationale economieën zouden kunnen doen heropleven terwijl tegelijkertijd ook de vrouwenemancipatie ermee wordt geholpen;
46. is van mening dat werk centraal staat bij de bestrijding van ongelijkheid; steunt collectieve onderhandelingen als middel om niet alleen de arbeidsvoorwaarden te verbeteren, maar ook de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen aan te pakken;
47. is verheugd over het feit dat de Commissie voornemens is om bij haar komende

herziening van de verordening betreffende het schema van algemene tariefpreferenties naleving te eisen van de relevante IAO- en VN-verdragen betreffende gendergelijkheid; verzoekt de Commissie gendergelijkheid effectief op te nemen in alle hoofdstukken inzake handel en duurzame ontwikkeling en te garanderen dat handel en investeringen de genderongelijkheid niet verergeren; beklemtoont dat in alle effectbeoordelingen die verband houden met handel rekening moet worden gehouden met de standpunten van maatschappelijk organisaties;

48. wijst erop dat financiële steun voor vrouwen gepaard moet gaan met opleiding, toegang tot informatie, vaardigheidstraining van vrouwen en bewustmaking van hun grondrechten;
49. verzoekt de Commissie en de lidstaten samen met partnerlanden te werken aan de preventie en aanpak van tegen vrouwen gerichte intimidatie op het werk, en om de ratificatie van het IAO-Verdrag inzake geweld en intimidatie (Verdrag nr. 190) te bevorderen;
50. dringt erop aan om in het kader van GAP III de economische activiteit van vrouwen en hun toegang tot de nodige economische en sociale hulpmiddelen, middelen en sociale bescherming te bevorderen, vooral in noodsituaties; wijst erop dat de deelname van vrouwen aan de economie overal ter wereld belangrijk is voor duurzame ontwikkeling en duurzame en inclusieve economische groei, die onlosmakelijk verbonden zijn met het mondiale doel om armoede uit te bannen zoals geschetst in de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling; roept de Commissie en de lidstaten ertoe op genderresponsieve mechanismen voor sociale bescherming, met inbegrip van geldovermakingen, te ondersteunen en te bevorderen zodat de partnerlanden een grotere capaciteit krijgen om crises en externe schokken het hoofd te bieden;
51. verzoekt de EU en de partnerlanden maatregelen te nemen om vrouwen beter inzetbaar te maken op de arbeidsmarkt en hen fatsoenlijke banen, toegang tot financiering en zakelijke kansen te bieden, onder meer door lokale door vrouwen geleide organisaties te ondersteunen en hun deelname aan vakbonden en werknemersorganisaties aan te moedigen; wijst erop dat het belangrijk is de toegang tot, bijvoorbeeld, microkredieten te bevorderen om de creativiteit en het ondernemerschap van vrouwen op kleinere schaal te faciliteren en stimuleren;
52. wijst erop dat moet worden nagegaan in hoeverre andere, complementaire acties nodig zijn om de doeltreffendheid ervan te garanderen, zoals verschoond blijven van gendergeweld, toegang hebben tot waardig werk en betaalbare kinderopvang en ouderenzorg; verzoekt de EU en haar lidstaten moeders en vaders wereldwijd mondiger te maken en te beschermen, en met partnerlanden samen te werken om adequaat zwangerschaps-, vaderschaps- en ouderschapsverlof te waarborgen, en praktische maatregelen te nemen om die bescherming te waarborgen, naast investeringen in kinderopvang en onderwijs;
53. benadrukt dat de EU de totstandbrenging van een bindend instrument inzake bedrijfsleven en mensenrechten binnen het kader van de VN moet steunen, teneinde de uitoefening van de mensenrechten en de rechten van de vrouw volledig te waarborgen;
54. verzoekt de Commissie en de lidstaten samen met partnerlanden te werken aan de

financiering en bevordering van maatregelen om de onevenredige last van onbetaald werk op de schouders van vrouwen aan te pakken, en om acties te ondersteunen die vrouwelijke arbeidskrachten van de informele naar de formele economie helpen overstappen; onderstreept dat vrouwen en mannen de verantwoordelijkheid voor onbetaalde zorg en huishoudelijke taken gelijk moeten verdelen; pleit voor het zetten van concrete stappen voor de erkenning, inperking en herverdeling van onbetaalde zorg en huishoudelijk werk;

55. pleit ervoor de rol van vrouwen in en hun bijdrage aan de economie en de maatschappij actief te bevorderen, en hierbij hun burger- en wettelijke rechten, met inbegrip van het recht op eigendom, toegang tot bankkrediet en het recht om actief te zijn in verschillende economische sectoren en in het politieke leven, te erkennen, vooral door genderresponsieve macro-economische beleidsmaatregelen te bevorderen; betreurt het feit dat het recht op gelijke beloning voor gelijk werk van gelijke waarde in veel omstandigheden niet vanzelfsprekend is, zowel binnen als buiten de EU, zelfs niet wanneer dit in de wet verankerd is, en benadrukt dat de onderliggende oorzaak van deze discriminatie moet worden aangepakt;
56. onderstreept dat het van essentieel belang is dat de private sector haar bijdrage levert aan het behalen van de in GAP III vastgelegde doelstellingen en ter verantwoording wordt geroepen wanneer er tijdens bedrijfsactiviteiten schendingen van vrouwenrechten gepleegd zijn; verzoekt de Commissie het genderperspectief op te nemen in haar toekomstige wetgevingsvoorstel inzake passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven;
57. onderstreept dat de economische en sociale empowerment van vrouwen van cruciaal belang is met het oog op duurzame en inclusieve groei; roept op tot een alomvattende inzet om meisjes en vrouwen toegang te verlenen tot hoogwaardig onderwijs en training van vaardigheden, en doeltreffende hulpmiddelen die bijdragen tot hun toegang tot de arbeidsmarkt, met name in noodsituaties en wanneer er sprake is van ontheemding; beveelt partnerlanden ten zeerste aan om meer te investeren in hoogwaardig en inclusief onderwijs, met steun uit de EU-begroting; onderstreept dat begrotingssteun van de EU, waarvan de doeltreffendheid op het gebied van onderwijs is bewezen, de voorkeur blijft genieten als de manier om toegang tot inclusief en hoogwaardig onderwijs voor iedereen in ontwikkelingslanden mogelijk te maken; is ingenomen met het voornemen om het totale budget voor onderwijs te verhogen, waarbij 10 % van de begroting voor humanitaire hulp bestemd wordt voor de financiering van onderwijs in noodsituaties;
58. benadrukt dat er steun nodig is voor aanzienlijke investeringen in de gezondheidszorg en het onderwijs, betaalbaar wonen en veilig, betaalbaar en toegankelijk openbaar vervoer, zowel in plattelands- als in stedelijke gebieden, teneinde tegemoet te komen aan de behoeften van de bevolking en een bijdrage te leveren aan de onafhankelijkheid, gelijkheid en emancipatie van vrouwen; herinnert eraan dat deze kwesties met name in fragiele en postconflictlanden onder de aandacht moeten komen, en dat de EU daar ook ontwikkelingsprojecten zal opzetten om het gebrek aan huisvesting, land en eigendomsrechten voor vrouwen aan te pakken;
59. uit zijn bezorgdheid over de toegenomen digitale genderkloof in veel landen, waardoor gelijke toegang tot informatie en digitale diensten wordt belemmerd; benadrukt het belang van de bevordering van digitale geletterdheid, alsook de toegang tot en de

- betalbaarheid van digitale hulpmiddelen en de toegang tot de arbeidsmarkt; pleit ervoor de financiering en beurzen gericht te verhogen zodat vrouwen en meisjes hoger onderwijs en beroepsopleidingen kunnen volgen, met name ter bevordering van digitale en technologische opleidingen onder vrouwen en van de participatie van vrouwen aan STEM-sectoren, en om door vrouwen geleide projecten te ondersteunen; is ingenomen met het feit dat met GAP III wordt gestreefd naar de dichting van de digitale kloof tussen vrouwen en mannen om een werkelijk inclusieve digitale transitie te bevorderen;
60. herinnert eraan dat vrouwen, met name vrouwen die te maken hebben met intersectionele discriminatie, moeilijkheden kunnen ondervinden bij de toegang tot digitale diensten en de bijbehorende infrastructuur; dringt erop aan dat vrouwen en meisjes, met name als zij woonachtig zijn in plattelands- en afgelegen gebieden, betere, universele, veilige en beveiligde toegang krijgen tot digitale hulpmiddelen en training in het gebruik daarvan;
61. beklemtoont dat openbare en particuliere dienstverlening via genderresponsieve digitale kanalen, technologieën en diensten (bijvoorbeeld e-overheid, digitale financiële diensten) die de inclusie en participatie van vrouwen en meisjes in de samenleving versterken, moet worden ondersteund; verzoekt de lidstaten de digitale uitsluiting van alle kwetsbare groepen in de samenleving aan te pakken en onderwijs in informatie- en communicatietechnologie voor deze groepen toegankelijk te maken, en daarbij rekening te houden met de verschillende factoren die bepalend zijn voor de toegang van vrouwen tot onderwijs en door gratis digitale toegangspunten op te zetten;
62. vraagt dat de modernisering en digitalisering van bestuurlijke procedures in partnerlanden door de EU worden ondersteund, en er met name voor te zorgen dat al deze landen beschikken over betrouwbare registers van de burgerlijke stand waarin elke geboorte geregistreerd wordt;
63. erkent dat noodsituaties, zoals gewapende conflicten en economische crises, en ontheemdingssituaties, het onderwijs en de opleiding van vrouwen en meisjes in gevaar brengen; herhaalt dat toegang van vrouwen tot bestaansmiddelen en arbeidskansen in noodsituaties ernstig wordt aangetast en benadrukt daarom dat in dergelijke gevallen de nodige middelen moeten worden toegewezen, met name aan lokale door vrouwen geleide organisaties en aan bestaande structuren, teneinde de structuren te verbeteren die de juiste ontwikkeling van hun onderwijs, vaardigheden en toegang tot banen op de lange termijn waarborgen;
64. merkt op dat voedselonzeekerheid vrouwen asymmetrisch treft en dat zij onevenredig minder grond, vee en andere activa bezitten; verzoekt de Commissie en de lidstaten steun te verlenen aan het streven naar gendergelijkheid in de voedsel- en landbouwsector, financiële kansen en toegang tot opleiding om de positie van vrouwen in de agrarische sector te versterken; wijst erop dat het belangrijk is steun te verlenen aan de inspanningen van partnerlanden op het gebied van wettelijke, beleidsmatige en institutionele hervormingen die bedoeld zijn om vrouwen gelijke rechten te geven op economische middelen, met name toegang tot en zeggenschap over land en andere vormen van eigendom;
65. verzoekt de EU economisch en handelsbeleid te bevorderen dat in overeenstemming is

met de SDG's en de doelstellingen van GAP III; herinnert aan zijn eerdere standpunt over handel en gender als geformuleerd in zijn resolutie van 13 maart 2018 over gendergelijkheid in de handelsverdragen van de EU¹²; dringt erop aan dat de EU handelsbeleid blijft ondersteunen en introduceren waarmee de sociaal-economische verschillen worden verkleind en een hoog niveau van bescherming en eerbiediging van de fundamentele vrijheden en de mensenrechten, met inbegrip van gendergelijkheid, wordt gewaarborgd;

66. is ingenomen met het feit dat in GAP III wordt aangedrongen op de bevordering van gendergelijkheid via de handelspolitiek van de EU; dringt er bij de Commissie, de Raad en de EDEO op aan de opname van een specifiek genderhoofdstuk in alle handels- en investeringsovereenkomsten van de EU te bevorderen, met inbegrip van verbintenissen om gendergelijkheid en de empowerment van vrouwen te bevorderen; verzoekt de Commissie het genereffect van het handelsbeleid en de handelsovereenkomsten van de EU op te nemen in effectbeoordelingen vooraf en achteraf;
67. onderstreept zijn eerdere standpunt waarin werd aangedrongen op een specifiek hoofdstuk over handel en gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in de komende actualisering van de associatieovereenkomst tussen de EU en Chili; neemt met belangstelling kennis van de vooruitgang die tijdens de onderhandelingen is geboekt inzake een handels- en genderhoofdstuk;
68. verwijst naar zijn resolutie van 25 november 2010 over mensenrechten, sociale normen en milieunormen in internationale handelsovereenkomsten¹³;
69. merkt op dat handelspolitiek niet genderneutraal is en dat een betere verzameling van gegevens uitgesplitst naar gender, in combinatie met heldere indicatoren, nodig is om de verschillende effecten van de handelspolitiek op vrouwen en mannen adequaat te beoordelen; verzoekt de EU en haar lidstaten nogmaals zich te laten inspireren door de toolkit die is ontwikkeld door de UNCTAD-conferentie inzake handel en ontwikkeling, en in effectbeoordelingen vooraf en evaluaties achteraf rekening te houden met de land- en sectorspecifieke genereffecten van de handelspolitiek en handelsovereenkomsten van de EU; verzoekt de Commissie samen te werken met internationale partners, zoals de WTO, en plaatselijke autoriteiten en organisaties bij het verzamelen van gegevens, de analyse van de gevolgen van de handel voor vrouwen en het omzetten van gegevens in concrete voorstellen om de rol van vrouwen in het internationale handelssysteem te versterken en inclusieve economische groei te bevorderen; benadrukt dat een intensievere samenwerking tussen internationale organisaties zoals de WTO, het Internationaal Handelscentrum (ITC) en de VN, en de oprichting van netwerken bestaande uit universiteiten, maatschappelijke organisaties en parlementen, kan leiden tot een betere uitwisseling van goede praktijken en methoden voor gegevensverzameling, en tot de opnemng van een genderperspectief in de handel; onderstreept dat genderkwesties niet beperkt mogen blijven tot het hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling;
70. verzoekt de Commissie actief deel te nemen aan de onlangs opgerichte informele WTO-werkgroep inzake handel en gender om te werken aan een sterke ministeriële verklaring

---

¹² PB C 162 van 10.5.2019, blz. 9.

¹³ PB C 99 E van 3.4.2012, blz. 31.

tijdens de 12e Ministeriële Conferentie van de WTO, die als stappenplan voor de uitvoering van de Verklaring van Buenos Aires van 2017 zou kunnen dienen; onderstreept dat de informele werkgroep inzake handel en gender een eerste stap is op weg naar een meer permanent platform binnen de WTO om kwesties in verband met handel en gender te bespreken; verzoekt de Commissie proactief met andere WTO-leden te blijven samenwerken om bij te dragen aan de werkzaamheden van de informele werkgroep, en te onderzoeken of het mogelijk is een permanente werkgroep op te richten;

71. herinnert aan zijn verzoek aan de Commissie ervoor te zorgen dat de interne adviesgroepen genderevenwichtig zijn samengesteld, dat hun toezichtstaak verder wordt uitgebreid, en dat er in het kader van elke vrijhandelsovereenkomst een commissie inzake Handel en Gender wordt opgericht om tekortkomingen vast te stellen;
72. verzoekt de Commissie nauwkeurig de gevolgen te evalueren van handelsovereenkomsten voor sectoren met een hoog percentage vrouwelijke werknemers, zoals de kledingsector en kleinschalige agrarische ondernemingen; herinnert eraan dat de door COVID-19 veroorzaakte economische crisis deze sectoren zwaar heeft getroffen en het risico op toenemende ongelijkheid, discriminatie en uitbuiting van vrouwelijke werknemers heeft verergerd;
73. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat er voldoende middelen beschikbaar zijn, en bekend te maken hoeveel middelen ter beschikking worden gesteld, om de kernwaarde van gendergelijkheid in haar handels- en investeringsbeleid te bevorderen en ervoor te zorgen dat de secretariaten van de EU-instellingen die verantwoordelijk zijn voor de handelspolitiek en -onderhandelingen over de nodige kennis en technische capaciteit beschikken om het genderperspectief te integreren in het gehele proces van handelsonderhandelingen en beleidsvorming door in de instellingen en delegaties van de EU contactpunten voor genderkwesties in te richten;
74. dringt erop aan in alle hoofdstukken inzake handel en duurzame ontwikkeling afdwingbare bepalingen op te nemen inzake de naleving van de fundamentele arbeidsnormen van de IAO en de relevante verdragen, met name Verdrag nr. 189 betreffende fatsoenlijk werk voor huishoudelijk personeel, Verdrag nr. 156 betreffende arbeiders met gezinsverantwoordelijkheid, CEDAW, Verdrag nr. 111 betreffende discriminatie op het gebied van arbeid en beroep, Verdrag nr. 100 betreffende gelijke beloning, en Verdrag nr. 190 betreffende geweld en intimidatie, en deze verdragen op te nemen in de lijst van verdragen in de SAP+-herziening;
75. is ingenomen met de International Workshop Agreement (ISO/IWA 34) van de Internationale Organisatie voor normalisatie inzake mondiale definities in verband met vrouwelijk ondernemerschap, die tot doel heeft de beleidsvorming, gegevensverzameling en toegang tot capaciteitsopbouw, financiering en markten ten behoeve van de economische empowerment van vrouwen te vergemakkelijken;
76. verwelkomt hetgeen tot nu toe bereikt is op het gebied van gender in het kader van het leenbeleid van de Europese Investeringsbank (EIB), en verzoekt de EIB haar inspanningen op te voeren en in het kader van haar externe leningenmandaat met name maximaal rekening te houden met de beleidsdoelstellingen van GAP III;

77. beklemtoont dat het beleid van de EIB en andere relevante Europese instellingen voor ontwikkelingsfinanciering volledig afgestemd moet zijn op GAP III; verzoekt de EIB rekening te houden met de doelstellingen van GAP III wanneer zij steun verleent aan ondernemingen in partnerlanden, door middel van effectbeoordelingen die moeten worden verricht voor elk door de EIB gefinancierd project, en dringt aan op voortdurende monitoring van de activiteiten ter plaatse;

Aanmoedigen van participatie en leiderschap van vrouwen, meisjes en jonge vrouwen

78. benadrukt het belang van leiderschap en participatie van vrouwen en meisjes op alle besluitvormingsniveaus en benadrukt dat gelijke deelname van vrouwen aan het openbare en politieke leven essentieel is voor goed bestuur en goede beleidsvorming; onderstreept dat het belangrijk is dat vrouwen, op alle niveaus van het externe optreden, aan beide kanten van de onderhandelingstafel vertegenwoordigd zijn; herhaalt dat wanneer vrouwen en meisjes even vaak de leiding hebben, hele gemeenschappen profiteren van betere en duurzamere oplossingen; stelt vast dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn op alle niveaus van het politieke en openbare leven en dat er maar langzaam vooruitgang wordt geboekt;
79. roept op tot de financiering van programma's die de opleiding, burgerlijke betrokkenheid en participatie van vrouwen bevorderen, met inbegrip van steun aan participatieve benaderingen op gemeenschapsniveau en specifieke educatieve activiteiten voor meisjes en jonge vrouwen, aangezien zij het vaakst gediscrimineerd worden; dringt aan op de inclusie van vrouwen op alle niveaus van besluitvorming, bestuur, leiderschap en machtsposities, via hervormingen van het openbaar bestuur, programma's en activiteiten zoals netwerken, uitwisselingen, mentorschap en sponsoring, en pleit voor de opname van lokale vrouwenrechtenorganisaties en door vrouwen geleide humanitaire hulpverleners in de structuren voor humanitaire coördinatie en besluitvorming;

Vrouwen betrekken bij initiatieven voor vredesopbouw en veiligheid

80. benadrukt het belang van de rol van vrouwen en het maatschappelijk middenveld voor het bevorderen van dialoog, het vormen van coalities, het bemiddelen in vredesonderhandelingen en het bieden van verschillende gezichtspunten op de betekenis van vrede en veiligheid, met name opvattingen over conflictpreventie en -oplossing en de heropbouw na conflicten; pleit ervoor dat de EU een grotere rol voor vrouwen bij vredeshandhaving en verdere vredesopbouw aanmoedigt, en vrouwen, jonge vrouwen en meisjes ondersteunt en erkent in hun rol als belangrijke aanjagers van verandering, en hen te steunen en beschermen; beklemtoont dat de eerbiediging en volledige verwezenlijking van de mensenrechten van vrouwen de grondslag vormen van een democratische en inclusieve samenleving;
81. is ingenomen met de integratie van het EU-actieplan voor vrouwen, vrede en veiligheid in GAP III en pleit voor een doeltreffende uitvoering ervan; benadrukt de belangrijke functie van bestaande en succesvolle lokale initiatieven voor vredesopbouw onder leiding van vrouwen en vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, en dringt er bij de EU op aan deze initiatieven te ondersteunen, te versterken en systematisch op te nemen in het overleg over vredesopbouw, in de coördinatie en in de besluitvorming;

82. vraagt de EDEO om systematische conflictanalyses met een geïntegreerd genderperspectief te verrichten, op basis van genderanalyse en genderinclusieve conflictanalyse, met name ten aanzien van GVDB-missies en operaties en activiteiten uit hoofde van de Europese Vredesfaciliteit; benadrukt dat er voldoende middelen moeten zijn om de EU-expertise en -capaciteit voor het verrichten van risico- en conflictanalyses met een geïntegreerd genderperspectief op te bouwen en te vergroten, waarbij speciale aandacht moet uitgaan naar gendergelijkheid, en een betekenisvolle deelname van vrouwen en achtergestelde groepen moet worden gewaarborgd;
83. wijst op het belang van een koppeling tussen het concept van menselijke veiligheid en de genderbenadering; roept de EU op het concept van menselijke veiligheid zoals bepaald in Resolutie 66/290 van de Algemene Vergadering van de VN op te nemen in de agenda voor vrouwen, vrede en veiligheid; dringt erop aan dat veiligheid gericht moet zijn op menselijke levens en de bescherming van levens tegen dreigingen zoals geweld, het ontbreken van onderwijs, gezondheidszorg, voedsel of economische onafhankelijkheid; roept de Commissie, de EDEO en de lidstaten op de ontwapeningsagenda van de VN te ontwikkelen en te bevorderen; dringt aan op een feministisch buitenlands beleid inzake ontwapening en non-proliferatie;
84. wijst erop dat vrouwen onevenredig zwaar worden getroffen door conflictgerelateerd seksueel geweld en andere schendingen van de mensenrechten die straffeloos gepleegd worden, en dat zij ook een groter risico lopen slachtoffer te worden van mensenhandel; beklemtoont dat vrouwen en meisjes die slachtoffer zijn van seksueel geweld in conflictgebieden en -landen passende en holistische zorg en behandeling moeten ontvangen, en dat zij onmiddellijk een doeltreffende schadevergoeding moeten ontvangen; stelt vast dat dit systeem reeds functioneert op plekken waar het wordt toegepast en dat het ook helpt bij de herintegratie van deze slachtoffers in de maatschappij; wijst erop dat stigmatisering van de slachtoffers moet worden bestreden; pleit voor de continuïteit van steun voor maatregelen waarmee vrouwen in conflict- en noodsituaties worden voorzien van hulppakketten inzake SRGR, door financiering te verstrekken aan eerstelijnsorganisaties en door vrouwen geleide organisaties;
85. wijst erop dat vrouwen en meisjes onevenredig worden getroffen door gewapende conflicten; betreurt het gebruik van seksueel geweld als oorlogswapen en acht het dringend nodig dit te bestrijden en tevens straffeloosheid tegen te gaan door de daders voor de rechter te brengen; beklemtoont eveneens dat vrouwen vaak de eerste slachtoffers zijn van ontheemding in conflictgebieden en dat zij vaak hun economische autonomie en hun toegang tot onderwijs of tot betrouwbare diensten inzake seksuele en reproductieve gezondheid kwijtraken; wijst erop dat mensen die ten gevolge van conflicten of natuurrampen ontheemd zijn toegang moeten hebben tot onderwijs en werkgelegenheid; verzoekt de Commissie en de lidstaten samen met partnerlanden en hun strijdkrachten te werken aan de waarborging van passende handhaving van het Verdrag van Genève betreffende de bescherming van burgers in oorlogstijd met specifieke aandacht voor de preventie en bestraffing van seksueel geweld;
86. betreurt het dat in GAP III geen aandacht wordt besteed aan het cultureel erfgoed in de diverse landen en aan de rol van vrouwen bij de bescherming en ontwikkeling daarvan; roept de Commissie en de EDEO op programma's op te zetten die gericht zijn op de bescherming en erkenning van cultureel erfgoed en tradities die door vrouwen zijn

ontwikkeld en die vaak onopgemerkt blijven, met name gedurende de gehele conflictcyclus;

Genderresponsief humanitair optreden

87. betreurt dat de recente mededeling van de Commissie over het humanitaire optreden van de EU: nieuwe uitdagingen, zelfde beginselen (COM(2021) 0110) onvoldoende rekening houdt met het genderperspectief in humanitaire contexten; verzoekt de Commissie meer concrete voorstellen te doen voor specifieke uitgaven, programma's, tractering en beoordeling van gendergerelateerde activiteiten in humanitaire contexten, en maatregelen uit te werken voor de verdere ontwikkeling van aangepast en efficiënt genderresponsief humanitair optreden van de EU, gezien de kans die ligt besloten in een driedelige aanpak van humanitaire hulp, ontwikkeling en vrede om de rechten van vrouwen en meisjes te beschermen en gendergelijkheid in alle contexten te bevorderen;

Een groene en digitale samenleving opbouwen

88. is ingenomen met de opname in GAP III van het prioritaire gebied klimaatverandering, aangezien klimaatverandering niet genderneutraal is, aangezien zij de bestaande genderongelijkheden versterkt, met name voor armen, jongeren en inheemse volkeren, en met name in kwetsbare omgevingen; prijst de vastberadenheid van de EU om genderkwesties in het kader van de groene transitie aan te pakken, gezien de intersectionele en onevenredige impact van klimaatverandering op vrouwen en meisjes, met name in ontwikkelingslanden; beklemtoont dat het nodig is om vrouwen en meisjes te betrekken bij het ontwerpen en uitvoeren van doeltreffende benaderingen van klimaatmitigatie en -aanpassing in partnerlanden, naar hen te luisteren en hen een stem te geven, en zodoende vorm te geven aan doeltreffende, gendertransformatieve klimaatactie; verzoekt de EU het goede voorbeeld te geven door onverwijld een genderperspectief en doelstellingen inzake gendergelijkheid op te nemen in de Europese Green Deal en aanverwante initiatieven;
89. herhaalt dat gendergelijkheid een voorwaarde is voor duurzame ontwikkeling en voor het realiseren van een eerlijke en rechtvaardige transitie waarbij niemand achterblijft; herinnert derhalve aan zijn oproep om op de Europese Green Deal snel een "diplomatie van de Green Deal" te laten volgen, die stelselmatig teruggrijpt op een gender- en intersectioneel perspectief en waarbij vrouwen en meisjes, waaronder de vrouwen van inheemse volkeren, worden betrokken bij de strategische besluitvorming over de aanpassing aan klimaatverandering;
90. benadrukt dat vrouwen en vrouwenorganisaties vooroplopen qua oplossingen en deskundigheid op het gebied van landbouw, klimaat, energie en het behoud van de biodiversiteit en dat zij bij de bestrijding van klimaatverandering in de frontlinie staan; roept ertoe op hen te ondersteunen door middel van toereikende en flexibele financiering, wettelijke kaderbepalingen, toegang tot land en tot middelen en samenwerking met de particuliere en de financiële sector; wijst nogmaals op de rol van genderresponsieve aanpassing, met inbegrip van klimaatslimme landbouw, rampenrisicovermindering, circulaire economie en duurzaam beheer van natuurlijke hulpbronnen;
91. dringt erop aan dat vrouwen en meisjes betere toegang krijgen tot digitale hulpmiddelen

en opleiding in het gebruik ervan, en dat er maatregelen worden genomen ter bevordering van het succes van vrouwen in STEM-beroepen;

92. benadrukt dat sociale netwerken een bron zijn van gendergerelateerde discriminatie en pesterijen; benadrukt dat overheden meer moeten doen om deze netwerken beter te reguleren, samen met digitale platformen, teneinde gendergerelateerd cybergeweld en cyberpesten te bestrijden; erkent dat dit een groot obstakel vormt voor de toegang van vrouwen en meisjes tot digitale ruimten en hun online participatie, en dat dit de politieke participatie van meisjes en vrouwen ernstig belemmert, vooral voor vrouwen en meisjes met een intersectionele identiteit aangezien zij vaker melding maken van cyberintimidatie; dringt aan op doelgerichte beschermingsmechanismen voor vrouwen op het internet en dringt erop aan dat vrouwen worden betrokken bij het ontwerp, de vervaardiging en de ontwikkeling van toepassingen van artificiële intelligentie teneinde te strijden tegen de instandhouding van genderstereotypen en -vooroordelen; pleit voor de handhaving van passende bepalingen in het strafrecht waarmee misbruik, dreigementen, seksuele intimidatie, en het zonder toestemming delen van privébeelden op het internet worden tegengegaan;
93. merkt op dat e-commerce het potentieel heeft meer vrouwelijke ondernemers met internationale markten te verbinden; verzoekt de Commissie evenwel vrouwen te ondersteunen bij het gebruik van nieuwe technologieën zoals blockchain die, dankzij een peer-to-peer-karakter, anonimiteit en efficiëntie, bepaalde vrouwen kan helpen discriminerende wettelijke en culturele handelsbelemmeringen te overwinnen, hun toegang tot financiering te verbeteren en onderdeel te worden van mondiale waardeketens;

Een echte Generatie Gelijkheid creëren

94. wijst nogmaals op de prominente rol die de EU op multilateraal niveau moet spelen ten behoeve van feministische diplomatie, om uitvoering te geven aan internationale overeenkomsten op het gebied van de rechten en de empowerment van vrouwen en meisjes; verzoekt de EU, haar lidstaten, de Commissie en de EDEO zich ertoe te verbinden vooruitgang te boeken in de richting van een feministisch buitenlands, veiligheids- en ontwikkelingsbeleid dat een gendertransformatieve visie omvat, en van gendergelijkheid een centraal onderdeel van hun externe acties en prioriteiten te maken;
95. is ingenomen met de 33 miljard EUR die regeringen wereldwijd, de particuliere sector en maatschappelijke organisaties tijdens het Generation Equality Forum in Parijs hebben beloofd; dringt aan op een internationaal en doeltreffend verantwoordingsstelsel en verzoekt de Commissie de overeengekomen toezeggingen en de concrete uitvoering ervan jaarlijks te monitoren;
96. herinnert aan de toezegging van de Commissie om 4 miljard EUR van de externe begroting aan vrouwen en meisjes te besteden en meer middelen uit te trekken voor vrouwenorganisaties; dringt erop aan dat deze toezeggingen worden verduidelijkt, adequaat worden gemonitord en in de praktijk worden omgezet, en dat er een duidelijke uitgangswaarde en streefcijfers worden vastgesteld;
97. herinnert eraan dat de intergenerationele dialoog en de betrokkenheid evenals het engagement van mannen en jongens bij de bevordering van gendergelijkheid van

cruciaal belang zijn voor het doorvoeren van een maatschappelijke verandering en het creëren van een echte Generatie Gelijkheid;

98. is ingenomen met het feit dat binnen GAP III het belang wordt erkend om mannen en jongens actief te betrekken teneinde een verandering in sociale houdingen te bewerkstelligen en bijgevolg een bredere structurele verandering te bereiken; benadrukt dat het van belang is praktische manieren te scheppen om mannen en jongens in te zetten als aanjagers van verandering door aanvullende indicatoren en doelen vast te stellen in verband met de betrokkenheid van mannen en jongens en ervoor te zorgen dat GAP III ook voor hen positieve resultaten oplevert;

◦

◦ ◦

99. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad, de Commissie en de vicevoorzitter van de Commissie/hoge vertegenwoordiger van de Unie voor buitenlandse zaken en veiligheidsbeleid.

TOELICHTING

De weg naar gendergelijkheid is nog zeer lang. Dagelijks hebben miljoenen vrouwen en meisjes te maken met belemmeringen voor empowerment, met discriminatie en vaak ook met geweld en uitbuiting.

De COVID-19-pandemie heeft overal ter wereld ongelijkheden tussen vrouwen en mannen verergerd. Naast partnergeweld dat door de opeenvolgende lockdowns sterk is toegenomen en 1,4 miljoen ongewenste zwangerschappen die beëindigd moesten worden, zijn 47 miljoen vrouwen en meisjes in extreme armoede terechtgekomen. Ultraconservatieven en fundamentalisten hebben ervan geprofiteerd om hun controle over het lichaam en de autonomie van vrouwen nog verder te vergroten, met name door de toegang tot abortus te beperken. De conclusie is duidelijk: de crisis en de talrijke gevolgen ervan tonen aan dat de rechten van vrouwen en meisjes nooit zijn verworven.

Toch kan geen enkele samenleving zich verder ontwikkelen of van een crisis herstellen als zij de helft van haar bevolking aan de kant schuift, of zelfs onderdrukt. Het maatschappelijk welzijn en de economie hebben aanzienlijk baat bij de empowerment van vrouwen. Wereldwijd besteden zij bijvoorbeeld 90 % van hun inkomen aan hun gezin.

Er is sprake van diepgewortelde ongelijkheden – de toegang tot onderwijs, werk, middelen en kredieten bijvoorbeeld – maar ook van nieuwe ongelijkheden. Zij houden met name verband met discriminatie op digitaal gebied of kwetsbaarheden ten aanzien van klimaatverandering.

Het herstel na de COVID-19-crisis vormt de kans voor een nieuwe start waarbij menselijke ontwikkeling centraal staat. Er moet nu een rechtvaardigere en meer inclusieve samenleving worden opgebouwd, waar vrouwen ten volle hun plaats hebben.

De Europese Unie moet via haar externe optreden de woordvoerder van een meer egalitaire wereld zijn. Hiervoor beschikt de EU over een sterk instrument dat ten volle moet worden benut: het genderactieplan (GAP III).

GAP III is een belangrijk politiek instrument en mag niet als een technisch programma worden opgevat. Hiermee wordt feministische diplomatie centraal gesteld door de waarden van gendergelijkheid uit te dragen.

Uw rapporteur heeft uitgebreid overleg zo dicht mogelijk bij actoren in het veld gepleegd. Zij heeft gesproken met betrokken personen en deskundigen uit de Europese Unie, Thailand, Mexico, Rwanda, India, El Salvador, Mozambique, Senegal, Irak en de Democratische Republiek Congo. Die personen zijn afkomstig uit het maatschappelijk middenveld, de academische wereld, internationale organisaties en de politiek en er waren twee winnaars van de Nobelprijs voor de vrede bij: dokter Denis Mukwege en Nadia Murad.

Deze diversiteit van uitwisselingen weerspiegelt de diverse samenlevingen in de wereld. De behoeften en uitdagingen verschillen per land, regio, gemeenschap en cultuur. De aandacht moet uitgaan naar prangende kwesties volgens de specifieke context en de specifieke problematiek waar vrouwen en meisjes mee te maken hebben.

1) Een plan dat strookt met de uitdagingen die door de gezondheidscrisis zijn

vergroot

Geweld tegen vrouwen en meisjes

Geweld tegen vrouwen, in alle vormen, is de meest extreme uiting van de ongelijkheid tussen vrouwen en mannen. Partnergeweld, huiselijk geweld, seksueel geweld, intimidatie, verkrachting en genitale verminking hebben dramatische en langdurige gevolgen voor de fysieke en geestelijke gezondheid van vrouwen en moeten standvastig worden bestreden door alle landen en alle maatschappelijke actoren.

Geweld blijft niet binnen het gezin en het privéleven: het gaat om rechten, gezondheid, maar het is ook een veiligheidsprobleem. Het heeft eveneens een grote impact op het openbare leven en de arbeidswereld. De wijze waarop gendergeweld wordt neergezet, moet worden aangepast. Geen enkele samenleving kan gedijen als de helft van de bevolking gevaar loopt op fysiek en/of psychisch geweld.

Seksuele en reproductieve gezondheid en rechten

De empowerment van vrouwen en meisjes wereldwijd zal nooit worden verwezenlijkt zonder het universele en grondrecht om over het eigen lichaam te beschikken.

De universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid is een vraagstuk voor de volksgezondheid en geen religieus, politiek of ideologisch debat. Hiermee kan onder meer het aantal tienerzwangerschappen en moeder- en kindersterfte worden verminderd en worden gestreden tegen hiv en andere seksueel overdraagbare aandoeningen, alsmede tegen gemakkelijk verwijderbare vormen van kanker zoals baarmoederhalskanker.

Sommige regeringen in Europa en in de wereld hebben de COVID-19-crisis aangevat om de toegang tot veilige en legale abortus, anticonceptie en seksuele voorlichting aan de kaak te stellen. Het is dus absoluut noodzakelijk middelen te blijven uittrekken voor het maatschappelijk middenveld dat ijvert voor het recht op lichamelijke zelfbeschikking.

Onderwijs en economische empowerment

De toegang tot gezondheidszorg vormt een van de pijlers van menselijke ontwikkeling. Een andere pijler is de toegang tot onderwijs. Maar ook daar worden meisjes gediscrimineerd, met name door de wil schoolopleiding voor jongens voorop te stellen, gedwongen huwelijken, taboes rond menstruatie of de beperkte toegang tot water en tot aangepaste hygiënische en sanitaire voorzieningen, alsmede hygiënische bescherming.

Als gevolg van de pandemie konden elf miljoen meisjes niet naar school terugkeren, bovenop de 130 miljoen meisjes die al niet naar school gingen. Toch leidt elk extra jaar van onderwijs tot een afname van 10 % van de vruchtbaarheid en een extra jaar schoolopleiding kan het inkomen van een vrouw met 10 tot 20 % doen toenemen.

Het investeren in het onderwijs en de opleiding van meisjes en vrouwen en het hun garanderen van voldoende financiële steun dragen zo bij aan hun empowerment en hebben een positieve weerslag op de economie en de arbeidsmarkt.

De wereld na de COVID-19-crisis heeft behoefte aan een feministisch economisch herstel,

met vrouwen die nadenken, met voorstellen komen en de leiding nemen.

2) Een programma voor mobilisatie van regeringen en het maatschappelijk middenveld ten behoeve van vrede en gelijkheid

Uitvoering, evaluatie en financiering

De nieuwe doelstellingen voor de uitvoering van GAP III geven blijk van de wil gender in de meeste programma's voor extern optreden van de Europese Unie te integreren. Terwijl 85 % van de nieuwe programma's voortaan gendergelijkheid als belangrijke doelstelling zullen moeten hebben, zal 5 % van alle programma's daarnaast gelijkheid als hoofddoelstelling moeten hebben. GAP III komt met een nieuwe garantie, namelijk dat er in elk partnerland sprake zal zijn van ten minste één actie met gendergelijkheid als hoofddoelstelling. Hoewel dat ambitieuzer had kunnen zijn, zorgt die toevoeging ervoor dat de genderdimensie in alle partnerlanden aanwezig zal zijn. Intersectionaliteit moet eveneens beter in acht worden genomen teneinde aan de behoeften van vrouwen en minderheden tegemoet te komen.

Het is van cruciaal belang te zorgen voor een regelmatige follow-up van de naleving van die maatregelen en een ambitieuze financiering aan die kwantitatieve doelstellingen toe te kennen. De nadruk moet worden gelegd op de cruciale rol die maatschappelijke organisaties vervullen bij de programmering, uitvoering en follow-up van GAP III. De programma's moeten worden gebaseerd en afgestemd op de uitwisseling van ervaringen overal ter wereld.

Vrouwen, vrede en veiligheid

Bij conflicten worden meisjes en vrouwen het meest blootgesteld aan seksueel geweld, dat als oorlogswapen en terreurstrategie wordt gebruikt. Deze vorm van geweld wordt nog te weinig als oorlogsmisdaad en misdaad tegen de menselijkheid beschouwd. Om een einde te maken aan die praktijken moet de genderdimensie in nationale strategieën inzake vrede en recht worden opgenomen, alsmede de strijd tegen de straffeloosheid van daders. Dat is onmisbaar alvorens over te kunnen gaan tot verzoening en herstel van vrede.

Bovendien is de situatie van vrouwen en meisjes in kampen voor vluchtelingen en ontheemde bevolkingsgroepen nog zorgwekkender, omdat zij vaak geen toegang tot onderwijs, opleiding en werk meer hebben.

Ook nemen er doorgaans geen vrouwen deel aan veiligheidsraden en vredesprocessen. Vrouwen moeten op dezelfde wijze als mannen worden opgeleid voor conflictbemiddeling en -oplossing, alsmede voor het beheren van migratiestromen en problematiek waar burgers mee te maken hebben. Zij kunnen "soft power" toepassen door middel van bewustmaking omtrent het lot van burgers, met name vrouwen en meisjes, en kunnen ervoor zorgen op een andere manier aan vrede te werken.

3) Een ambitie voor toekomstige generaties

De transities waarin onze samenlevingen zich bevinden, zijn niet mogelijk zonder vrouwen.

Groene en digitale transitie

Vrouwen en meisjes worden onevenredig getroffen door de achteruitgang van het milieu en

klimaatveranderingen zoals de verschillende soorten verontreiniging, droogten, bosbranden en overstromingen. De verzameling van hulpbronnen bijvoorbeeld is een taak die voornamelijk bij hen ligt. Er moet dus rekening worden gehouden met de ervaring van vrouwen en hun specifieke behoeften, of dat nu bij het beheer van natuurlijke hulpbronnen of bij de respons op rampen en de preventie ervan is.

Bovendien moeten vrouwen dezelfde rechten genieten als mannen om een economisch en ecologisch duurzame landbouwtransitie te kunnen bewerkstelligen.

Tot slot kan de empowerment van vrouwen zich niet voltrekken zonder rekening te houden met de uitdagingen die de digitalisering van de economie en de automatisering van de samenleving meebrengen. De aanwezigheid van vrouwen in de STEM-sectoren en hun opleiding op het gebied van nieuwe technologieën en artificiële intelligentie moeten worden bevorderd zodat zij hoofdrolspelsters zijn in onze samenlevingen van de toekomst.

Gendergerelateerd onlinegeweld, met name onlinepesten, vormt nog een obstakel voor de toegang en participatie van vrouwen en meisjes in de digitale ruimte, waaronder op sociale netwerken. Grote platforms dragen net als regeringen een cruciale verantwoordelijkheid om samen tegen dat fenomeen te strijden. Er moet al vanaf zeer jonge leeftijd worden voorzien in een op maat gesneden opleiding voor meisjes en jongens op het gebied van sociale netwerken, internet en de risico's ervan, die door "champions" (oudere studenten) zou kunnen worden gegeven.

Naar een generatie van gelijkheid

Het in juni 2021 in Parijs gehouden Generation Equality Forum heeft alle belanghebbenden die actief zijn op het gebied van gelijkheid warm gemaakt voor de jeugd en heeft gezorgd voor de inzameling van meer dan 33 miljard EUR van regeringen, het maatschappelijk middenveld en de particuliere sector. De Europese Commissie heeft zich ertoe verbonden om in het kader van de externe begroting van de EU ten minste 4 miljard EUR aan vrouwen en meisjes te wijden en meer middelen uit te trekken voor vrouwenorganisaties wereldwijd.

Het is van cruciaal belang om de komende vijf jaar te zorgen voor een jaarlijkse follow-up van de verbintenissen die door alle actoren zijn aangegaan. Naast financiële verbintenissen moeten eveneens gerichte en meetbare acties worden gestimuleerd en ondersteund teneinde concrete resultaten te kunnen behalen.

Conclusie

De Europese Unie moet vrouwen en meisjes bijstaan die hun stem willen laten horen en hun lot in eigen handen willen nemen, ongeacht in welke regio ter wereld zij wonen. Opdat vrouwen deze verandering in gang kunnen zetten, moet de structurele situatie evolueren. De Europese Unie moet deze feministische diplomatie uitdragen, maar moet ook, om geloofwaardig te zijn ten opzichte van de rest van de wereld, de rechten en waardigheid van vrouwen binnen haar grenzen eerbiedigen.

Ze moet deze crisis aangrijpen om een generatie van gelijkheid te creëren: met meisjes en vrouwen die toegang hebben tot onderwijs en gezondheidszorg, die over hun lichaam beschikken, die volledig bij het economisch herstel worden betrokken en die een belangrijke rol spelen bij vrede, veiligheid en stabiliteit.

Om deze nieuwe wereld te verwezenlijken, is de inzet van iedereen nodig. Vrouwen kunnen niet in hun eentje de patriarchale samenlevingen waar zij zo lang van werden uitgesloten, definitief veranderen.

Het is absoluut noodzakelijk hiervoor een beroep te doen op mannen en jongens.

Het is zoals de secretaris-generaal van de Verenigde Naties, António Guterres, het stelde: “*de macht wordt zelden uit handen gegeven: je moet haar zelf grijpen*”. Onze ambitie, aan de hand van dit verslag, is om vrouwen en meisjes te helpen de macht te grijpen teneinde een rechtvaardige, evenwichtige en humanistische wereld te creëren.

9.9.2021

ADVIES VAN DE COMMISSIE BUITENLANDSE ZAKEN

aan de Commissie ontwikkelingssamenwerking en de Commissie vrouwenrechten en
gendergelijkheid

inzake het EU-genderactieplan III
(2021/2003(INI))

Rapporteur voor advies: Hannah Neumann

SUGGESTIES

De Commissie buitenlandse zaken verzoekt de Commissie ontwikkelingssamenwerking en de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid, als bevoegde commissies, onderstaande suggesties in hun ontwerpresolutie op te nemen:

1. is ingenomen met het EU-genderactieplan III (GAP III) en de ambitieuze en veelomvattende doelstellingen van dit plan, en pleit voor de volledige uitvoering ervan, een samenhangend beleid en institutionele capaciteit op alle gebieden van het externe optreden van de EU en de institutionele structuren van de Commissie en de Europese Dienst voor extern optreden (EDEO), met inbegrip van de EU-delegaties en EU-missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid (GVDB); roept de Commissie en de EDEO op passende maatregelen te nemen voor het aanhoudende toezicht op de voortgang of het gebrek daaraan, de verantwoording en de transparantie bij de uitvoering van GAP III, alsook voor de verslaglegging van en de communicatie over de resultaten en hiaten;
2. is ingenomen met het inclusieve karakter van het raadplegingsproces dat is gevolgd bij het opstellen van EU GAP III en met het feit dat daarin rekening is gehouden met de aanbevelingen van het Parlement, de lidstaten, de contactpunten van de EU voor gendervraagstukken en in het bijzonder die van de vrouwenrechtenorganisaties;
3. is ingenomen met GAP III als een belangrijke bijdrage aan de inspanningen van de EU om een wereld tot stand te brengen waarin mannen en vrouwen gelijk zijn en om VN-doelstelling 5 inzake duurzame ontwikkeling te verwezenlijken, en steunt de opwaardering daarvan van werkdocument tot gezamenlijke mededeling;
4. ondersteunt de in GAP III uitgesproken ambitie om gendergelijkheid tot kernprioriteit van alle externe beleidsmaatregelen en acties van de EU te maken; verwacht van de Commissie, de lidstaten en de EDEO dat zij GAP III stelselmatig integreren in al hun externe optreden, op alle niveaus van betrokkenheid en binnen alle relevante activiteiten en concepten, met inbegrip van beleids- en programmeringskaders en -strategieën en het strategisch kompas, alsmede in hun betrokkenheid op multilateraal, regionaal en

nationaal niveau, in nauwe samenwerking met partnerregeringen, het maatschappelijk middenveld, de particuliere sector en andere belangrijke belanghebbenden; verzoekt de Commissie en de EDEO de synergieën met de partners te versterken om gezamenlijk de internationale doelstellingen in verband met gendergelijkheid te bevorderen en met succes te verwezenlijken; verzoekt de Commissie en de EDEO beste praktijken uit GAP III te delen met geïnteresseerde partners en aldus EU-deskundigheid op dit gebied ter beschikking te stellen;

5. verzoekt de EDEO, de Commissie en de lidstaten GAP III te gebruiken als blauwdruk om gendergelijkheid en gendermainstreaming in hun externe optreden te versterken en de gendertransformatieve, op mensenrechten gebaseerde, intersectionele benadering ervan in praktijk te brengen; roept hen op een feministisch buitenlands beleid vast te stellen en uit te voeren;
6. beklemtoont dat de ervaringen van vrouwen en meisjes die geconfronteerd worden met meervoudige en elkaar overlappende vormen van discriminatie en marginalisering, centraal moeten worden gesteld in de beleidsvorming, dat de volledige uitoefening van de mensenrechten door alle meisjes en vrouwen moet worden ondersteund, dat hun emancipatie en zelfbeschikking overal ter wereld moeten worden versterkt, dat vrouwen meer moeten worden betrokken bij behoeftenevaluaties, planning, besluitvorming en uitvoeringsprocessen, en dat de gendergelijkheid in derde landen moet worden ondersteund; is verheugd dat in GAP III de nadruk wordt gelegd op de werkzaamheden die de ministeries die verantwoordelijk zijn voor gelijkheid, verrichten met het oog op het uitbannen van gendergerelateerd geweld en genderongelijkheden;
7. dringt er bij de Commissie en de EDEO op aan het goede voorbeeld te geven en zich te concentreren op hun eigen interne structuren, te beginnen met een aanzienlijke verbetering van de vertegenwoordiging van vrouwen en achtergestelde groepen op alle niveaus, met als doel zo spoedig mogelijk gendergelijkheid in leidinggevende en managementfuncties te bereiken (met name in het hoofdkantoor van de EDEO en bij de hoofden van EU-delegaties en speciale vertegenwoordigers van de EU), de vereisten van een genderbewust leiderschap voor alle EU-leidinggevenden en -managers vast te stellen, en genderbewuste aanwervingsprocedures in te voeren waarin het interne aanwervingsbeleid wordt aangepast door middel van een herziening van de functiebeschrijvingen (bijv. jaren ervaring), genderbewuste functiewaardering, talent spotting, networking, vergemakkelijking van het evenwicht tussen werk en privéleven, opleiding en coaching voor vrouwen in management- en pre-managementfuncties, en eventueel een mentorprogramma voor mensen die een nieuwe functie gaan bekleden, teneinde meer vrouwen aan te trekken; is ingenomen met de zeer recente benoeming van drie vrouwelijke speciale vertegenwoordigers van de EU en moedigt de EDEO aan op deze weg voort te gaan; wijst erop dat het feit dat geen enkele vrouw heeft gesolliciteerd naar de functie van secretaris-generaal van de EDEO aantoont hoezeer de EU haar acties ter bevordering van gendergelijkheid moet verbeteren; is van mening dat alle nieuwe externe acties van de EU uiterlijk in 2025 gendergelijkheid en de emancipatie van vrouwen en meisjes als doelstelling moeten hebben; roept de lidstaten op meer vrouwen en kandidaten uit achtergestelde groepen voor te dragen voor gedetacheerde functies binnen de EDEO en bij missies en operaties in het kader van het GVDB, en de rol van vrouwen in de diplomatie te bevorderen; roept de EDEO op tevens te streven naar genderevenwicht op alle niveaus bij missies en operaties in het

kader van het GVDB;

8. verzoekt de Commissie en de EDEO relevante personeelsgegevens te verzamelen, uitgesplitst naar geslacht, om het aantal voordrachten, kandidaten op de shortlist, selecties, contractverlengingen en duur van de aanstelling, naast andere criteria, te evalueren, en de voortgang bij te houden, alsook gesystematiseerde gesprekken te voeren met vrouwen en personen die tot een achtergestelde groep behoren over de redenen waarom zij een bepaalde functie opzeggen;
9. betreurt dat het belangrijke vraagstuk van diversiteit is ingedeeld onder de rol van de EDEO-adviseur inzake gender en diversiteit, en roept de EDEO op het nodige belang toe te kennen aan zowel gendergelijkheid als de agenda voor vrouwen, vrede en veiligheid, alsook aan diversiteit en inclusie, en om voor elk van deze thema's één rol vast te stellen en deze rollen en de mandaten, middelen en bevoegdheden daarvan te versterken; pleit voor de aanstelling van een specifieke gender-adviseur bij elk EDEO-directoraat, die direct rapporteert aan de EDEO-adviseur inzake gender en diversiteit, en voor nauwe samenwerking tussen het personeel van die directoraten en het Europees Instituut voor gendergelijkheid;
10. roept de EDEO en de Commissie op de toezegging in GAP III om één specifiek contactpunt voor gendervraagstukken in elke EU-delegatie aan te stellen en één genderadviseur in alle burgerlijke en militaire missies in het kader van het GVDB, verplicht te stellen, hun te voorzien van voldoende tijd en middelen, en ervoor te zorgen dat zij rechtstreeks rapporteren aan de hogere leiding van respectievelijk de EU-delegaties en de missies/operaties; roept de EDEO en de Commissie tevens op ambassades van lidstaten en EU-delegaties een opleiding te geven inzake GAP III;
11. benadrukt dat het van belang is te zorgen voor universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten (SRGR) in de hele wereld en is verheugd over de krachtige toezegging in GAP III om deze doelstelling te verwezenlijken; onderstreept dat de aandacht moet uitgaan naar alle leeftijdsgroepen, waaronder ook meisjes en jongere vrouwen, en dat moet worden gezorgd voor relevante informatie, onderwijs en toegang tot SRGR, met inbegrip van prenatale zorg, veilige en legale abortus en anticonceptie; benadrukt het belang om overeenkomstig een intersectionele benadering bij acties op het gebied van SRGR rekening te houden met leeftijd, door te zorgen voor toegankelijke, jeugd vriendelijke informatie en diensten;
12. erkent dat humanitaire crises uitdagingen op het gebied van SRGR vergroten en herinnert eraan dat in crisisgebieden vooral vrouwen en meisjes worden blootgesteld aan seksueel geweld, seksueel overdraagbare ziekten, seksuele uitbuiting en ongewenste zwangerschappen; is van mening dat SRGR een prioriteit moet zijn in het ontwikkelingsbeleid van de EU;
13. roept de Commissie en de EDEO op het wereldwijde probleem van stelselmatige ongelijkheden, die de ontwikkeling en deelname van vrouwen en achtergestelde groepen belemmeren, aan te pakken en wijst erop dat dit de basis zou moeten vormen voor een effectieve uitvoering van GAP III;
14. benadrukt het belang van een echte gendertransformatieve benadering binnen al het externe optreden van de EU; bevestigt dat een buitenlands en veiligheidsbeleid waarmee

het huidige onrecht niet wordt aangepakt, de onevenwichtigheden nog verder versterkt; is van mening dat om een einde te maken aan dit onrecht, de ongelijke machtsverhouding tussen mannen en vrouwen moet worden erkend; beklemtoont dat de structurele oorzaken van ongelijkheden moeten worden opgespoord en aangepakt om deze weg te werken en een zinvolle participatie en insluiting van mannen, vrouwen en achtergestelde groepen mogelijk te maken; roept op tot inspanningen om meer inzicht te krijgen in de wijze waarop ongelijkheid in een specifieke context is geworteld en in de wijzen waarop deze in stand wordt gehouden, onder meer door samen te werken met verschillende belanghebbenden;

15. is ingenomen met de aandacht in GAP III voor jongeren als aanjagers van verandering en vraagt om wezenlijke betrokkenheid van jongeren, zowel vrouwen als mannen, bij het ontwerp en de uitvoering van acties; is ingenomen met het feit dat binnen GAP III het belang wordt erkend om mannen en jongens actief te betrekken teneinde een wijziging in sociale houdingen te bewerkstelligen en bijgevolg een bredere structurele verandering te bereiken; benadrukt dat het van belang is praktische manieren te creëren om mannen en jongens in te zetten als aanjagers van verandering en om bij de uitvoering van GAP III gezonde en positieve houdingen en gedragingen ten aanzien van discriminerende sociale normen, genderstereotypen en factoren achter genderconflicten te ondersteunen, door aanvullende indicatoren en doelen vast te stellen in verband met de betrokkenheid van mannen en jongens en ervoor te zorgen dat GAP III ook voor hen positieve resultaten oplevert;
16. roept op tot inspanningen voor een gemeenschappelijk standpunt van de EU en tot een krachtig optreden om het verzet tegen gendergelijkheid, LHBTIQ+-rechten en maatregelen die de rechten, de autonomie en de emancipatie van vrouwen op elk gebied ondermijnen op ondubbelzinnige wijze aan de kaak te stellen; herinnert eraan dat een belangrijke manier om dat verzet tegen te gaan erin bestaat om proactief te werken aan de bevordering van op rechten gebaseerde gelijkheid van mannen en vrouwen en de integratie van genderaspecten in het algemeen; roept de Commissie, de lidstaten, de EDEO en de EU-delegaties op de wijdverspreide gendergerelateerde haatzaaiende uitlatingen en online- en offlinepesten van vrouwen en meisjes binnen en buiten de EU publiekelijk te veroordelen en er maatregelen tegen te nemen;
17. verzoekt de Commissie en de EDEO als onderdeel van het externe optreden van de EU elke vorm van discriminatie op grond van gender, ras, etnische afkomst, nationaliteit, seksuele gerichtheid, genderidentiteit, genderexpressie en seksuele eigenschappen, klasse, godsdienst, geloof, economische achtergrond, handicap of leeftijd te voorkomen en tegen te gaan, en de bewustmaking in niet-EU-landen te versterken; is ingenomen met het intersectionele perspectief in GAP III en met de definitie van ongelijkheden als structureel, sociaal en cultureel; verzoekt de EDEO, de Commissie en de lidstaten intersectionele gendergelijkheid als leidraad van het externe optreden van de EU te nemen;
18. verwacht dat systematische gendermainstreaming binnen al het externe optreden van de EU boven aan de politieke agenda van de EU blijft staan, ook na afloop van GAP III; benadrukt de inzet van de Commissie en de EDEO om achtergestelde groepen te beschermen en hen in staat te stellen hun rechten overal ter wereld te doen gelden; benadrukt dat de EU het goede voorbeeld moet geven als het gaat om de rechten van

vrouwen, van LHBTIQ+'ers en van groepen die worden gediscrimineerd op grond van hun etnische of raciale afkomst; roept de Commissie en de EDEO derhalve op de synergieën tussen de strategische aanpak van de EU inzake vrouwen, vrede en veiligheid en haar actieplan voor 2019-2024, de EU-strategie inzake gendergelijkheid 2020-2025, de strategie voor gelijkheid van LHBTIQ+'ers 2020-2025, het EU-actieplan tegen racisme 2020-2025, het strategisch EU-kader voor gelijkheid, inclusie en participatie van de Roma en het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024 te versterken;

19. benadrukt dat de EU de totstandbrenging van het bindend instrument inzake bedrijfsleven en mensenrechten in het kader van de VN moet steunen, teneinde de uitoefening van de mensenrechten en de rechten van de vrouw volledig te waarborgen;
20. dringt aan op de uitvoering van grondige genderanalyses, naar gender uitgesplitste gegevensverzameling en genderbudgettering, in combinatie met een passend en uniform systeem voor het traceren, controleren en evalueren van EU-uitgaven in verband met gendergelijkheid in het gehele buitenlandse en veiligheidsbeleid van de EU, en gendereffectbeoordelingen ter onderbouwing van de opzet van alle externe financiering van de EU en de lidstaten, alsmede op het gebruik ervan in beleidsdialogen; verzoekt de Commissie de impact van de met EU-middelen gefinancierde programma's systematisch te beoordelen en verslag uit te brengen aan het Parlement; neemt er nota van dat het gebruik van genderanalyse bij de formulering van externe acties van de EU toeneemt, maar moedigt het oormerken van middelen aan om sectorspecifieke genderanalyses uit te voeren waar deze ontbreken, in overeenstemming met GAP III;
21. verwelkomt de specificaties voor verplichte opleiding inzake gendergelijkheid voor alle EU-werknemers op het hoofdkantoor van EDEO, in EU-delegaties, op ambassades van lidstaten of tijdens missies en operaties in het kader van het GVDB, met inbegrip van opleiding voorafgaand aan het inzetten en plaatsen van personeel; benadrukt het belang om te investeren in kennis, middelen en interne expertise inzake gendergelijkheid bij EU-delegaties om GAP III naar behoren te kunnen uitvoeren; vraagt speciale aandacht voor de opleiding van het midden- en topkader en voor de instructie inzake intimidatie; vraagt om een nultolerantiebeleid ten aanzien van seksueel en gendergerelateerd geweld; herinnert eraan dat deze verbintenis is opgenomen in GAP III en dat een verbintenis om een EU-breed beleid inzake seksuele intimidatie op te zetten reeds is aangegaan in het actieplan voor vrouwen, vrede en veiligheid;
22. is verheugd over de grote nadruk die in GAP III wordt gelegd op bestrijding van alle vormen van gendergerelateerd geweld, dat is toegenomen ten gevolge van de COVID-19-pandemie; roept op tot het uitbannen van genitale verminking van vrouwen, verloskundig geweld en genderselectie, alsmede van kindhuwelijken, huwelijken op jonge leeftijd en gedwongen huwelijken, en dringt erop aan al het gendergerelateerd geweld systematisch aan de orde te stellen in de politieke dialogen van de EU met derde landen; moedigt de lidstaten aan hun acties ter bestrijding van gendergerelateerd geweld uit te breiden, onder meer door binnen hun consulaire diensten steunpunten voor gendergerelateerd geweld in te stellen; herhaalt zijn steun aan het Spotlight-initiatief van de EU en de VN; dringt er bij alle EU-lidstaten op aan het Verdrag van Istanbul te ratificeren en uit te voeren; roept de EDEO op om in het kader van zijn politieke dialoog met de partnerlanden van de Raad van Europa de ratificatie van het Verdrag van

Istanbul te bevorderen; spoort andere landen aan tot het verdrag toe te treden;

23. wijst erop dat seksueel en gendergerelateerd geweld worden ingezet als oorlogswapen en dat vrouwen onevenredig worden getroffen door conflictgerelateerd seksueel geweld en andere schendingen van de mensenrechten die vaak straffeloos worden begaan, en onder meer een groter risico lopen slachtoffer te worden van mensenhandel; benadrukt dat de EU binnen de internationale gemeenschap het voortouw moet nemen bij het opvoeren van de inspanningen om het gebruik van seksueel en gendergerelateerd geweld als wapen in gewapende conflicten uit te bannen, en dringt derhalve aan op een alomvattend actieplan ter voorkoming en bestrijding van alle vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld, met inbegrip van verkrachting, huiselijk geweld, verbale, psychologische en fysieke agressie, en online-intimidatie;
24. herinnert eraan dat de verplichte opleiding voor alle personeelsleden van de EDEO en de Commissie, alsook alle personeelsleden bij de EU-delegaties en de missies en -operaties in het kader van de GVDB ook uitgebreide programma's moet omvatten voor de herkenning van slachtoffers van conflictgerelateerd seksueel en/of gendergerelateerd geweld, alsmede preventieprogramma's, naast de opleiding voor al het EU-personeel, met inbegrip van militairen en politiemensen; dringt er bij de EU op aan alle mogelijke middelen aan te wenden om ervoor te zorgen dat daders van groepsverkrachtingen ten tijde van oorlog worden aangegeven, geïdentificeerd, vervolgd en gestraft overeenkomstig het internationaal strafrecht; herinnert eraan dat het Statuut van Rome een permanent rechtskader biedt om seksueel en gendergerelateerd geweld uitgebreid te behandelen als misdaad tegen de menselijkheid en roept de EU derhalve op actief de onafhankelijke en cruciale activiteit van het Internationaal Strafhof zowel politiek als financieel te ondersteunen; is ingenomen met de opname van seksueel en gendergerelateerd geweld in de criteria voor het opleggen van sancties in het kader van de wereldwijde EU-sanctieregeling voor de mensenrechten, en moedigt de lidstaten aan er effectief gebruik van te maken;
25. betreurt het dat in GAP III mensenhandel nauwelijks wordt genoemd en niet wordt verwezen naar seksuele uitbuiting, sekstoerisme of inherente discriminatie van en seksueel geweld tegen vrouwen; benadrukt de enorme genderdimensie van het misdrijf van mensenhandel; is van oordeel dat internationale samenwerking een fundamentele voorwaarde is voor het succes van elke tegenmaatregel tegen mensenhandel; pleit voor verdere integratie van de strijd tegen handel in vrouwen en meisjes binnen de doelstellingen van GAP III en voor meer synergieën met de EU-strategie voor de bestrijding van mensenhandel (2021-2025); verzoekt de Commissie de partnerschappen met landen buiten de EU en regionale en internationale organisaties te intensiveren teneinde de samenwerking op te voeren, de strafrechtelijke inlichtingen- en informatie-uitwisseling te verbeteren en de internationale juridische samenwerking te bevorderen; roept de EDEO op de handel in vrouwen en kinderen te bestrijden door middel van politieke dialoog en door ten volle gebruik te maken van zijn externe instrumenten, en tegelijkertijd de samenwerking met niet-gouvernementele organisaties en het maatschappelijk middenveld aan te moedigen;
26. benadrukt dat de krimpende ruimte voor het maatschappelijk middenveld en de criminalisering en vervolging van verdedigers van vrouwenrechten, LHBTIQ+-rechten en mensenrechten moeten worden aangepakt, dat de capaciteitsopbouw van

vrouwenrechtenorganisaties, vrouwelijke mensenrechtenverdedigers en vredesopbouwers moet worden ondersteund en versterkt door middel van het externe optreden van de EU, en dat nauw overleg moet worden gepleegd met organisaties die met name strijden voor de rechten van vrouwen, meisjes en achtergestelde groepen, waaronder feministische organisaties, groepen en bewegingen die worden geleid door meisjes en jongeren, verdedigers van vrouwenrechten, verdedigers van mensenrechten en religieuze en confessionele organisaties; pleit voor hun opname in het programmerings-, uitvoerings- en verslagleggingsproces, alsook voor een regelmatige, structurele uitwisselingen met hen, en roept op tot duurzame financiering voor het maatschappelijk middenveld, als een van de belangrijkste groepen actoren die de EU ter verantwoording roepen voor de uitvoering van GAP III en een essentiële drijvende kracht achter transformationele en duurzame veranderingen in de richting van gendergelijkheid; onderstreept dat financiering van grotere of gevestigde organisaties weliswaar een aanzienlijk effect kan sorteren, maar dat het waarborgen van toegang tot financiering voor nieuwe, lokale en kleinere organisaties van cruciaal belang is voor het tot stand brengen van innovatieve, vernieuwende en vanuit de basis voortkomende benaderingen; wijst op de zorgelijke ontwikkeling waarbij goed georganiseerde en goed gefinancierde bewegingen en organisaties zich inspannen voor het verzwakken van de rechten van vrouwen en LHBTIQ+'ers en van de deelname van het maatschappelijk middenveld, met als doel de rechtstaat te ondermijnen en hun eigen invloed te herstellen of te vergroten;

27. pleit voor het beëindigen van de straffeloosheid van daders van aanslagen op vrouwelijke mensenrechtenactivisten, met inbegrip van vrouwelijke milieuactivisten, vrouwelijke vredesopbouwers en overige vrouwen die zich inzetten voor gendergelijkheid en de rechten van vrouwen en achtergestelde groepen, alsook voor onderzoeken naar die aanslagen; roept op hulpmiddelen, met inbegrip van financiering, toe te wijzen aan hun beveiliging en veiligheid, om zo te zorgen dat zij hun werk kunnen blijven doen;
28. is ingenomen met de integratie van het kader voor vrouwen, vrede en veiligheid in GAP III; dringt aan op de zinvolle insluiting en een evenwichtiger vertegenwoordiging van vrouwen, meisjes en achtergestelde groepen vanaf de basis bij conflictpreventie, -bemiddeling en -oplossing, politieke processen en vredesonderhandelingen, op alle fronten, en verzoekt de Commissie en de EDEO hiertoe specifieke interne strategieën te ontwikkelen; is ingenomen met de nadruk op genderongelijkheid als onderliggende oorzaak van en factor achter conflict en fragiliteit; dringt erop aan dat het genderperspectief wordt opgenomen in de opzet en planning van missies in het kader van het GVDB, waarbij rekening moet worden gehouden met de aanbevelingen van lokale vrouwenorganisaties; betreurt het dat bij bemiddelingsprocessen te weinig rekening wordt gehouden met vrouwen en moedigt de EU en haar lidstaten aan aanzienlijke politieke en financiële steun voor vredesprocessen afhankelijk te stellen van de zinvolle deelname van vrouwen als onderhandelaars en bemiddelaars, alsook van de opneming van de rechten van vrouwen en meisjes; dringt er bij de lidstaten en de Commissie op aan de situatie van de vrouwenrechten in postconflictgebieden nauwlettend te volgen en de emancipatie van vrouwen verder te ondersteunen als belangrijke voorwaarde voor de voortzetting van financiële bijstand;
29. vraagt de EDEO om een systematische conflictanalyse met een geïntegreerd

genderperspectief te verrichten, die uitgaat van genderanalyse en genderinclusieve conflictanalyse, met name ten aanzien van missies en operaties in het kader van het GVDB en activiteiten uit hoofde van de Europese Vredesfaciliteit; benadrukt het belang van voldoende hulpmiddelen om de EU-expertise en -capaciteit voor het verrichten van risico- en conflictanalyses met een geïntegreerd genderperspectief op te bouwen en te vergroten, waarbij speciale aandacht moet uitgaan naar gendergelijkheid en een betekenisvolle deelname van vrouwen en achtergestelde groepen moet worden gewaarborgd;

30. is ingenomen met de invoering van uitvoeringsplannen op landniveau en de verbetering van het verslagleggingsproces voor EU-delegaties; vraagt met klem of alle uitvoeringsplannen op landniveau kunnen worden gepubliceerd en vertaald naar lokale talen om zo te zorgen dat de voortgang of het gebrek daaraan beter wordt bijgehouden; benadrukt dat de uitvoeringsplannen op landniveau meer gericht moeten zijn op meisjes en jonge vrouwen; verzoekt de Commissie en de EDEO de genderbewuste landenrapportage en gendermainstreaming op alle programma- en beleidsniveaus volledig in eigen hand te nemen, onder meer door genderanalyses te gebruiken om de geplande uitvoeringsplannen op landniveau te onderbouwen en door van de delegaties te verlangen dat zij duidelijke indicatoren en streefdoelen binnen de uitvoeringsplannen op landniveau vaststellen, door te voorkomen dat het werk inzake gendergelijkheid wordt uitbesteed aan derden en in plaats daarvan te zorgen voor de nodige expertise en capaciteit binnen hun diensten, en door ervoor te zorgen dat de multilaterale EU-delegaties ook hun eigen plannen voor de uitvoering van GAP III indienen;
31. roept de EU-delegaties in de relevante landen op om andere actoren uit de EU en de lidstaten te betrekken bij het opstellen en uitvoeren van uitvoeringsplannen op landniveau en om lokale actiecoalities te vormen voor de proactieve bevordering van de uitvoering van GAP III, alsook om hiervan een opgave voor “Team Europa” te maken;
32. verwacht dat specifieke en meetbare uitgangswaarden, indicatoren, acties en streefdoelen worden opgenomen in het gezamenlijke werkdocument van 25 november 2020 over de doelstellingen en indicatoren om vorm te geven aan de uitvoering van het Genderactieplan III (SWD(2020)0284), evenals routekaarten en tijdschema's voor alle doelstellingen, en werkelijke gevolgen voor het geval de doelstellingen niet worden bereikt; pleit voor het opnemen van aanvullende maatregelen en diversiteitsindicatoren en -doelstellingen in GAP III om de uitvoering van het intersectionele beginsel te waarborgen; pleit ervoor dat alle indicatoren van GAP III worden uitgesplitst naar geslacht en leeftijd; benadrukt het belang van meer coördinatie tussen de Europese instellingen, de EDEO en de lidstaten bij de verslaglegging over de uitvoering van GAP III; merkt op dat indicatoren die gebaseerd zijn op het percentage personeelsleden dat een opleiding heeft gekregen over GAP III, vrouwen, vrede en veiligheid, seksuele uitbuiting en seksueel misbruik en seksuele intimidatie, niet volstaan om te bepalen of de doelstellingen op dit gebied worden gehaald; pleit ervoor dat bij de beoordeling van de naleving ook rekening wordt gehouden met het aantal klachten inzake seksueel misbruik en seksuele intimidatie, en wijst nogmaals op het belang om de klachtenregelingen aan te scherpen en slachtoffers en klokkenluiders beter te beschermen; verzoekt de EDEO en de Commissie genderspecifieke indicatoren vast te stellen voor toepassing in de projectselectie-, monitoring- en evaluatiefasen van acties van het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU die financiering uit de EU-begroting

ontvangen;

33. pleit voor resultaatgerichtheid en een grotere verantwoordingsplicht jegens EU-burgers door middel van openbare verslaglegging over de kwalitatieve en kwantitatieve resultaten van GAP III en door het effect ervan op nationaal, regionaal en internationaal niveau te beoordelen, en door een aanpak voor toezicht te ontwikkelen op basis waarvan niet alleen de te leveren resultaten worden gevolgd, maar ook de sociale dynamiek en hoe dingen veranderd zouden kunnen zijn als gevolg van programma's die zijn uitgevoerd uit hoofde van GAP III; roept op tot een onafhankelijke evaluatie, eventueel uitgevoerd door het maatschappelijk middenveld; is ingenomen met de toezegging van een tussentijdse evaluatie van GAP III en roept de Commissie en de EDEO op deel te nemen aan een jaarlijks debat met het Parlement om de vorderingen of het gebrek daaraan in kaart te brengen; verzoekt de EDEO een specifieke actualisering van de maatregelen voor gendermainstreaming op te nemen in de landenhoofdstukken van zijn jaarverslag over mensenrechten en democratie;
34. beklemtoont de belangrijke rol van parlementaire diplomatie bij de bevordering van gendergelijkheid, de bevordering van de politieke deelname en emancipatie van vrouwen, en het doorbreken van genderstereotypen; spoort het Parlement aan actief bij te dragen aan GAP III door middel van parlementaire diplomatie en delegaties, en daartoe een strategie en concrete richtsnoeren te ontwikkelen; roept de EU en de lidstaten op het Europees Parlement en de nationale parlementen verder te betrekken bij de genderstrategieën die deel uitmaken van hun externe optreden; dringt aan op erkenning van de constructieve bijdrage van vrouwelijke leiders aan de besluitvorming, op ondersteuning van vrouwelijke politieke kandidaten en vrouwen in politieke instellingen in partnerlanden, en op het aangaan van een dialoog met nationale en lokale overheden van niet-EU-landen om vrouwen in officiële vertegenwoordigings- en in leiderschapsposities te bevorderen;
35. onderstreept de noodzaak om te zorgen voor gendermainstreaming op alle terreinen van extern beleid, met name het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid, het EU-handelsbeleid, het uitbreidingsbeleid, het nabuurschapsbeleid, het ontwikkelingsbeleid, humanitaire hulp en het GVDB; is verheugd dat het beginsel van gendergelijkheid is opgenomen in de doelstellingen van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking – Europa in de wereld, en het instrument voor pretoetredingssteun (IPA III), en onderstreept dat ervoor moet worden gezorgd dat de externe financiële instrumenten van de EU bijdragen aan de verwezenlijking van de doelstellingen van GAP III;
36. is verheugd over de melding die in GAP III wordt gemaakt van het potentieel van het EU-toetredingsproces om gendergelijkheid in kandidaat-lidstaten en potentiële kandidaat-lidstaten te bevorderen; benadrukt de noodzaak van een sterke beleidsdialoog en technische bijstand om gendergelijkheid in het uitbreidings- en nabuurschapsbeleid te introduceren; roept de Commissie en de EDEO op verder gebruik te maken van toetredingsonderhandelingen als hefboom om uitbreiding dienstbaar te maken aan vrouwen;
37. wijst op het belang van een koppeling tussen het concept van menselijke veiligheid en de genderbenadering; roept de EU op het concept van menselijke veiligheid zoals

bepaald in Resolutie 66/290 van de Algemene Vergadering van de VN op te nemen in de agenda voor vrouwen, vrede en veiligheid; dringt erop aan dat beveiliging gericht moet zijn op menselijke levens en op de bescherming daarvan tegen dreigingen zoals geweld en gebrek aan onderwijs, gezondheidszorg, voedsel of economische onafhankelijkheid; roept de Commissie, de EDEO en de lidstaten op de ontwapeningsagenda van de VN te ontwikkelen en te bevorderen; dringt aan op een feministisch buitenlands beleid inzake ontwapening en non-proliferatie;

38. is ingenomen met de doelstelling van GAP III om gendergelijkheid te ondersteunen met behulp van het EU-handelsbeleid; dringt er bij de Commissie, de Raad en de EDEO op aan de opname van een specifiek genderhoofdstuk in alle handels- en investeringsovereenkomsten van de EU te bevorderen en te steunen alsook te waarborgen dat het specifiek voorziet in een verbintenis om gendergelijkheid en emancipatie van vrouwen te bevorderen; verzoekt de Commissie het gendereffect van het EU-handelsbeleid en EU-overeenkomsten op te nemen in effectbeoordelingen voor- en achteraf, en ervoor te zorgen dat handelsakkoorden de bestaande ongelijkheden niet verergeren of leiden tot nieuwe ongelijkheden;
39. is ingenomen met de doelstelling van GAP III om te werken aan de emancipatie van meisjes en vrouwen, hun scholing en hun economische en sociale rechten, die met name onder druk staan ten gevolge van de COVID-19-pandemie; benadrukt dat onderwijs een belangrijke factor is bij de verwezenlijking van gendergelijkheid en bij de bestrijding van stereotypen en intersectionele en genderdiscriminatie; herinnert eraan dat onderwijsstrategieën zowel op meisjes als op vrouwen gericht moeten zijn; is van oordeel dat toegang tot openbaar, kwalitatief hoogstaand en inclusief onderwijs op alle niveaus de basis vormt voor het bereiken van gendergelijkheid en economische emancipatie; herinnert eraan dat toegang tot onderwijs door diverse factoren wordt beperkt, niet alleen factoren die verband houden met onveilige leeromgevingen en een gebrek aan passende sanitaire faciliteiten, maar ook factoren die voorkomen op een niet-uitputtende lijst die is opgesteld door Unesco, zoals kindhuwelijken, tienerzwangerschappen, discriminerende gendernormen in de samenleving, kinderarbeid en een gebrek aan eenvoudige en veilige toegang tot scholen in de buurt;
40. betreft de zwakke punten van GAP III wat betreft de toegang van vrouwen tot het gebruik en het genot van natuurlijke hulpbronnen; wijst op het feit dat de meeste vrouwen, hoewel zij de meeste zorgarbeid op het land en in de familiebedrijven verrichten, nauwelijks land bezitten of economisch geëmancipeerd zijn; benadrukt dat in de context van klimaatnood, voedselonzekerheid en ondervoeding in een groot deel van de wereld, de rol en emancipatie van vrouwen van cruciaal belang zijn om deze problemen het hoofd te bieden;
41. is ingenomen met het feit dat in GAP III de genderdimensie van milieuaantasting en klimaatverandering wordt benadrukt en wijst nogmaals op de verbintenis van de EU hier vervolg aan te geven; brengt in herinnering dat vrouwen en meisjes onevenredig worden getroffen door conflicten en klimaatverandering als gevolg van culturele en structurele genderongelijkheden, en wijst er nogmaals op dat klimaatverandering en conflicten leiden tot cumulatieve genderrisico's; roept de EU op het leiderschap van vrouwen in de strijd tegen klimaatverandering te erkennen en de deelname van vrouwen zowel op Europees niveau als op internationale fora te bevorderen, en tegelijk de

synergieën met de externe dimensie van de Europese Green Deal te vergroten; moedigt de EDEO en de Commissie aan ervoor te zorgen dat een genderperspectief wordt opgenomen in de politieke dialogen en partnerschappen met derde landen inzake rampenrisicovermindering, beheer van natuurlijke hulpbronnen en aanpassing aan en beperking van de klimaatverandering, onder meer door nationale contactpunten voor gendervraagstukken voor klimaatonderhandelingen aan te wijzen en toe te zien op de wisselwerking tussen gendergelijkheid en klimaatverandering;

42. betreurt het dat in GAP III geen aandacht wordt besteed aan het cultureel erfgoed in de diverse landen en aan de rol van vrouwen bij de bescherming en ontwikkeling daarvan; roept de Commissie en de EDEO op programma's op te zetten die gericht zijn op de bescherming en erkenning van cultureel erfgoed en tradities die door vrouwen zijn ontwikkeld en die vaak onopgemerkt blijven, met name gedurende de gehele conflictcyclus;
43. verwelkomt het feit dat GAP III ingaat op de buitengewone kwetsbaarheid van vrouwen en meisjes in een migratiesituatie; verzoekt de Commissie in dit verband om in het immigratiebeleid rekening te houden met de genderproblematiek en de intersectionele aanpak daarvan; vraagt bijzondere aandacht voor de situatie van vrouwen en meisjes die zich verplaatsen, op migratieroutes of in kampen, en dringt er met name op aan dat wordt gewaarborgd dat zij toegang hebben tot water, sanitaire voorzieningen en hygiëne, SRGR en kraamzorg; benadrukt het belang van genderbewuste herintegratieprogramma's voor intern ontheemden en vluchtelingen nadat zij naar huis zijn teruggekeerd, en van genderbewust werk met getraumatiseerde meisjes en vrouwen.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	1.9.2021
Uitslag eindstemming	+: 49 -: 11 0: 10
Bij de eindstemming aanwezige leden	Alviina Alametsä, Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Anna Bonfrisco, Reinhard Bütikofer, Fabio Massimo Castaldo, Susanna Ceccardi, Włodzimierz Cimoszewicz, Katalin Cseh, Tanja Fajon, Anna Fotyga, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Andrzej Halicki, Sandra Kalniete, Maximilian Krah, Andrius Kubilius, Ilhan Kyuchyuk, David Lega, Miriam Lexmann, Nathalie Loiseau, Antonio López-Istúriz White, Jaak Madison, Claudiu Manda, Lukas Mandl, Thierry Mariani, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Javier Nart, Gheorghe-Vlad Nistor, Urmas Paet, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Tonino Picula, Manu Pineda, Thijs Reuten, Jérôme Rivière, María Soraya Rodríguez Ramos, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Jacek Saryusz-Wolski, Andreas Schieder, Radosław Sikorski, Jordi Solé, Sergei Stanishev, Tineke Strik, Hermann Tertsch, Harald Vilimsky, Idoia Villanueva Ruiz, Viola Von Cramon-Taubadel, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yenbou, Željana Zovko
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Robert Biedroń, Vladimír Bilčík, Andrea Cozzolino, Özlem Demirel, Assita Kanko, Hannah Neumann, Mick Wallace

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

49	+
ID	Anna Bonfrisco
NI	Fabio Massimo Castaldo
EVP	Vladimír Bilčík, Traian Băsescu, Michael Gahler, Sunčana Glavak, Andrzej Halicki, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Lukas Mandl, David McAllister, Vangelis Meimarakis, Gheorghe-Vlad Nistor, Radosław Sikorski, Isabel Wiseler-Lima
RENEW	Petras Auštrevičius, Katalin Cseh, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Ilhan Kyuchyuk, Nathalie Loiseau, Javier Nart, Urmas Paet, María Soraya Rodríguez Ramos
S&D	Maria Arena, Robert Biedroń, Włodzimierz Cimoszewicz, Andrea Cozzolino, Tanja Fajon, Raphaël Glucksmann, Claudiu Manda, Sven Mikser, Demetris Papadakis, Tonino Picula, Thijs Reuten, Isabel Santos, Andreas Schieder, Sergei Stanishev, Nacho Sánchez Amor
LINKS	Özlem Demirel, Manu Pineda, Idoia Villanueva Ruiz
VERTS/ALE	Alviina Alametsä, Reinhard Bütikofer, Hannah Neumann, Jordi Solé, Tineke Strik, Viola Von Cramon-Taubadel, Salima Yenbou

11	-
ECR	Anna Fotyga, Jacek Saryusz-Wolski, Hermann Tertsch, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers
ID	Maximilian Krah, Jaak Madison, Thierry Mariani, Jérôme Rivière, Harald Vilimsky
EVP	Miriam Lexmann

10	0
ECR	Assita Kanko
ID	Susanna Ceccardi
NI	Márton Gyöngyösi, Kostas Papadakis
EVP	Alexander Alexandrov Yordanov, David Lega, Antonio López-Istúriz White, Francisco José Millán Mon, Željana Zovko
LINKS	Mick Wallace

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

ADVIES VAN DE COMMISSIE INTERNATIONALE HANDEL

aan de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid en de Commissie ontwikkelingssamenwerking

inzake het EU-genderactieplan III
(2021/2003(INI))

Rapporteur voor advies: Inma Rodríguez-Piñero

SUGGESTIES

De Commissie internationale handel verzoekt de Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid en de Commissie ontwikkelingssamenwerking, als gezamenlijk bevoegde commissies, onderstaande suggesties in hun ontwerpresolutie op te nemen:

1. herinnert aan zijn eerdere standpunt over handel en gender als geformuleerd in zijn resolutie van 13 maart 2018 over gendergelijkheid in de handelsverdragen van de EU¹; onderstreept dat het handelsbeleid kan bijdragen tot de ontwikkeling en welvaart van vrouwen, de verkleining van de sociaal-economische verschillen tussen vrouwen en mannen en de verwezenlijking van de rechten van vrouwen door fatsoenlijke arbeidsomstandigheden voor vrouwen te garanderen en door bij te dragen tot een duurzame en billijke economische ontwikkeling, waarbij de kansen voor vrouwelijk ondernemerschap en de toegang tot leerlingplaatsen, werk en tewerkstelling worden uitgebreid; stelt vast dat de levens- en werkomstandigheden van vrouwen gevolgen hebben voor de waarschijnlijkheid van kinderarbeid en op hun beurt op de algehele vooruitzichten van arme landen;
2. benadrukt dat dankzij het handelsbeleid de internationale normen en rechtsinstrumenten inzake gendergelijkheid, zoals het actieprogramma van Peking en de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, kunnen worden bevorderd;
3. dringt erop aan dat de EU handelsmaatregelen ondersteunt en introduceert waarmee de sociaal-economische verschillen worden verkleind en een hoog niveau van bescherming en eerbiediging van de fundamentele vrijheden en de mensenrechten, met inbegrip van gendergelijkheid, wordt gewaarborgd; verzoekt de EU ervoor te zorgen dat gendergelijkheid een sleutelbegrip in alle maatregelen van het EU-handelsbeleid is;
4. is ingenomen met het feit dat in het nieuwe EU-genderactieplan (GAP) III 2021-2025 wordt aangedrongen op de bevordering van gendergelijkheid via de handelspolitiek van de EU; juicht het toe dat de Commissie en de Raad in de handels- en investeringsovereenkomsten van de EU, alsook in alle aspecten van het EU-handelsbeleid, instrumenten introduceren zoals genderhoofdstukken en gendermainstreaming; verzoekt de Commissie en de Raad met het oog daarop horizontale richtsnoeren vast te stellen; onderstreept dat het opnemen van specifiek

---

¹ PB C 162 van 10.5.2019, blz. 9.

handels- en gendermaatregelen kan leiden tot een grotere zichtbaarheid van de problemen waarmee vrouwen te kampen hebben, hetgeen kan bijdragen tot het wegnemen van handelsbelemmeringen waarmee vrouwen geconfronteerd worden;

5. onderstreept zijn eerdere standpunt waarin werd aangedrongen op een specifiek hoofdstuk over handel en gendergelijkheid en empowerment van vrouwen in de komende actualisering van de associatieovereenkomst tussen de EU en Chili; neemt met belangstelling kennis van de vooruitgang die tijdens de onderhandelingen is geboekt inzake een handels- en genderhoofdstuk;
6. verwijst naar zijn resolutie van 25 november 2010 over mensenrechten, sociale normen en milieunormen in internationale handelsovereenkomsten²;
7. merkt op dat handelspolitiek niet genderneutraal is en dat een betere verzameling van gegevens uitgesplitst naar gender, in combinatie met heldere indicatoren, nodig is om de verschillende effecten van de handelspolitiek op vrouwen en mannen adequaat te beoordelen; verzoekt de EU en haar lidstaten nogmaals zich te laten inspireren door de toolkit die is ontwikkeld door de UNCTAD, en in effectbeoordelingen vooraf en evaluaties achteraf rekening te houden met de land- en sectorspecifieke gendereffecten van de handelspolitiek en handelsovereenkomsten van de EU; verzoekt de Commissie samen te werken met internationale partners, zoals de WTO, en plaatselijke autoriteiten en organisaties bij het verzamelen van gegevens, de analyse van de gevolgen van de handel voor vrouwen en het omzetten van gegevens in concrete voorstellen om de rol van vrouwen in het internationale handelssysteem te versterken en inclusieve economische groei te bevorderen; benadrukt dat een intensievere samenwerking tussen internationale organisaties zoals de WTO, het ITC en de VN, en de oprichting van netwerken bestaande uit universiteiten, maatschappelijke organisaties en parlementen, kan leiden tot een betere uitwisseling van goede praktijken en methoden voor gegevensverzameling, en tot de opneming van een genderperspectief in de handel; onderstreept dat genderkwesties niet beperkt mogen blijven tot het hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling;
8. verzoekt de Commissie actief deel te nemen aan de onlangs opgerichte informele WTO-werkgroep inzake handel en gender om te werken aan een sterke ministeriële verklaring tijdens de 12e Ministeriële Conferentie (MC12), die kunnen dienen als stappenplan voor de uitvoering van de Verklaring van Buenos Aires van 2017; onderstreept dat de informele werkgroep inzake handel en gender een eerste stap is op weg naar een permanent platform in de WTO om over kwesties in verband met handel en gender te discussiëren; verzoekt de Commissie proactief met andere WTO-leden te blijven samenwerken om bij te dragen aan de werkzaamheden van de informele werkgroep, en te onderzoeken of het mogelijk is een permanente werkgroep op te richten;
9. herinnert aan zijn verzoek aan de Commissie ervoor te zorgen dat de interne adviesgroepen genderevenwichtig zijn samengesteld, dat hun toezichtstaak verder wordt uitgebreid, en dat er in het kader van elke vrijhandelsovereenkomst een commissie inzake Handel en Gender wordt opgericht om tekortkomingen vast te stellen;

---

² PB C 99E van 3.4.2012, blz. 31.

10. erkent de onevenredige impact van de COVID-19-pandemie op de deelname van vrouwen en vrouwelijke ondernemers aan de handel; onderstreept dat vrouwen worden benadeeld als ondernemer, werknemer en vaak als hoofdverzorger van het gezin; dringt erop aan dat in de COVID-19-herstelstrategieën extra aandacht wordt besteed aan micro-, kleine en middelgrote ondernemingen, die vaak door vrouwen worden geleid, en aan sectoren met een grotere participatie van vrouwen (zorgeconomie, landbouw, toerisme, kleding en detailhandel);
11. is verheugd dat de Commissie heeft toegezegd met voorstellen te komen voor bindende maatregelen op het gebied van loontransparantie, die een nuttig instrument kunnen zijn om ongelijkheden en discriminatie binnen een bepaalde sector te detecteren en de genderloonkloof te dichten; betreurt echter dat de bekendmaking van dit voorstel vertraging heeft opgelopen en verzoekt de Commissie dit alsnog zo snel mogelijk te doen en zich hierbij te baseren op voorbeelden zoals dat van Zwitserland op het gebied van het beleid betreffende overheidsopdrachten;
12. verzoekt de Commissie nauwkeurig de gevolgen te evalueren van handelsovereenkomsten voor sectoren met een hoog percentage vrouwelijke werknemers, zoals de kledingsector en de kleinschalige landbouw; herinnert eraan dat de door COVID-19 veroorzaakte economische crisis deze sectoren zwaar heeft getroffen en het risico van toenemende ongelijkheid, discriminatie en uitbuiting van vrouwelijke werknemers heeft verergerd;
13. neemt bezorgd kennis van de aanhoudende genderkloof op het gebied van digitale toegang en digitale vaardigheden; constateert dat vrouwen minder toegang tot de ontwikkeling van vaardigheden hebben dan hun mannelijke tegenhangers, hetgeen hen verhindert hun bedrijven of hun mogelijkheden als werknemer te ontwikkelen; verzoekt de Commissie en de lidstaten vrouwelijke ondernemers, handelaren, werkenden en werknemers te ondersteunen bij het verwerven van de nodige vaardigheden door middel van het handelsbeleid, met name het stelsel van algemene tariefpreferenties, economische partnerschapsovereenkomsten, ontwikkelingssamenwerking en hulp voor handel;
14. uit zijn bezorgdheid over de mogelijkheid dat de digitale genderkloof in ontwikkelingslanden en -gebieden tijdens de huidige COVID-19-crisis nog groter wordt; benadrukt het belang van het bevorderen van digitale geletterdheid, digitale toegankelijkheid en digitale betaalbaarheid voor vrouwen en meisjes als middelen om gendergelijkheid te bewerkstelligen in ontwikkelingsstrategieën; onderstreept dat ontwikkelingsmiddelen moeten worden ingezet voor de bevordering van digitaal onderwijs voor vrouwen en meisjes, en de ondersteuning van door vrouwen geleide projecten in de digitale sector, met name projecten met een maatschappelijke impact;
15. merkt op dat de e-handel het potentieel heeft meer vrouwelijke ondernemers met internationale markten te verbinden; verzoekt de Commissie evenwel vrouwen te ondersteunen bij het gebruik van nieuwe technologieën zoals blockchain die, vanwege zijn peer-to-peer-karakter, anonimiteit en efficiëntie, bepaalde vrouwen kan helpen discriminerende wettelijke en culturele handelsbelemmeringen te overwinnen, hun toegang tot financiering te verbeteren en een plaats te vinden in mondiale waardeketens;

16. geeft aan dat vrouwen met een handicap, vrouwen die deel uitmaken van etnische en minderheidsgroepen, vrouwen in een sociaal-economische achterstandspositie, oudere vrouwen, vrouwen in plattelandsgebieden en vrouwelijke vluchtelingen en migranten op problemen kunnen stuiten bij het verkrijgen van toegang tot digitale diensten en aanverwante voorzieningen; onderstreept het belang van een intersectionele aanpak voor alle initiatieven op het gebied van gendermainstreaming met betrekking tot de bevordering van de toegang van vrouwen tot digitale diensten en hun gebruik daarvan, alsook tot onderwijs en werk in de digitale economie en samenleving; verzoekt de lidstaten de digitale uitsluiting van alle kwetsbare groepen in de samenleving aan te pakken en ICT-onderwijs voor deze groepen toegankelijk te maken door de onderwijsmethoden en tijdschema's aan te passen om rekening te houden met de verschillende factoren die bepalend zijn voor de toegang van vrouwen tot onderwijs;
17. verzoekt de Commissie ervoor te zorgen dat er voldoende middelen beschikbaar zijn, en bekend te maken hoeveel middelen ter beschikking worden gesteld, om de kernwaarde van gendergelijkheid in haar handelspolitiek en investeringsbeleid te bevorderen en ervoor te zorgen dat de secretariaten van de EU-instellingen die verantwoordelijk zijn voor de handelspolitiek en onderhandelingen over de nodige kennis en technische capaciteit beschikken om het genderperspectief te integreren in het gehele proces van handelsonderhandelingen en beleidsvorming door in de instellingen en delegaties van de EU contactpunten voor genderkwesties in te richten;
18. dringt erop aan in alle hoofdstukken inzake handel en duurzame ontwikkeling afdwingbare bepalingen op te nemen inzake de naleving van de fundamentele arbeidsnormen van de IAO en de relevante verdragen, met name Verdrag nr. 189 betreffende fatsoenlijk werk voor huishoudelijk personeel, Verdrag nr. 156 betreffende arbeiders met gezinsverantwoordelijkheid, het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) van 1979, Verdrag nr. 111 betreffende discriminatie op het gebied van arbeid en beroep, Verdrag nr. 100 betreffende gelijke beloning van mannelijke en vrouwelijke arbeidskrachten voor arbeid van gelijke waarde, en Verdrag nr. 190 betreffende geweld en intimidatie, en deze verdragen op te nemen in de lijst van verdragen in de SAP+-herziening;
19. herinnert eraan dat toegang tot financiering essentieel is om te kunnen profiteren van nieuwe exportmogelijkheden; onderstreept dat vrouwen, anders dan hun mannelijke tegenhangers, vaak geen toegang tot financiering hebben, hetgeen vrouwelijke ondernemers en door vrouwen geleide bedrijven negatief beïnvloedt; verzoekt de Commissie iets te doen aan de genderkloof voor wat betreft de toegang tot financiering voor vrouwelijke ondernemers en door vrouwen geleide bedrijven;
20. is ingenomen met de ISO International Workshop Agreement (ISO/IWA 34) inzake mondiale definities in verband met vrouwelijk ondernemerschap, die tot doel heeft de beleidsvorming, gegevensverzameling en toegang tot capaciteitsopbouw, financiering en markten ten behoeve van de economische empowerment van vrouwen te vergemakkelijken.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	13.7.2021
Uitslag eindstemming	+: 33 -: 2 0: 7
Bij de eindstemming aanwezige leden	Barry Andrews, Anna-Michelle Asimakopoulou, Tiziana Beghin, Geert Bourgeois, Saskia Bricmont, Jordi Cañas, Miroslav Číž, Arnaud Danjean, Paolo De Castro, Raphaël Glucksmann, Markéta Gregorová, Christophe Hansen, Danuta Maria Hübner, Herve Juvin, Karin Karlsbro, Maximilian Krah, Danilo Oscar Lancini, Bernd Lange, Margarida Marques, Gabriel Mato, Sara Matthieu, Emmanuel Maurel, Carles Puigdemont i Casamajó, Samira Rafaela, Inma Rodríguez-Piñero, Massimiliano Salini, Helmut Scholz, Liesje Schreinemacher, Sven Simon, Dominik Tarczyński, Mihai Tudose, Kathleen Van Brempt, Marie-Pierre Vedrenne, Jörgen Warborn, Iuliu Winkler, Jan Zahradil, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Marek Belka, Markus Buchheit, Seán Kelly, Jean-Lin Lacapelle, Manuela Ripa

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

33	
NI	Tiziana Beghin, Carles Puigdemont i Casamajó
PPE	Anna-Michelle Asimakopoulou, Arnaud Danjean, Christophe Hansen, Danuta Maria Hübner, Seán Kelly, Gabriel Mato, Massimiliano Salini, Sven Simon, Jörgen Warborn, Iuliu Winkler, Juan Ignacio Zoido Álvarez
Renew	Barry Andrews, Jordi Cañas, Karin Karlsbro, Samira Rafaela, Marie-Pierre Vedrenne
S&D	Marek Belka, Miroslav Číž, Paolo De Castro, Raphaël Glucksmann, Bernd Lange, Margarida Marques, Inma Rodríguez-Piñero, Mihai Tudose, Kathleen Van Brempt
The Left	Emmanuel Maurel, Helmut Scholz
Verts/ALE	Saskia Bricmont, Markéta Gregorová, Sara Matthieu, Manuela Ripa

2	-
ECR	Dominik Tarczyński, Jan Zahradil

7	0
ECR	Geert Bourgeois
ID	Markus Buchheit, Herve Juvin, Maximilian Krah, Jean-Lin Lacapelle, Danilo Oscar Lancini
Renew	Liesje Schreinemacher

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding

ADVIES VAN DE BEGROTINGSCOMMISSIE

aan de Commissie ontwikkelingssamenwerking en de Commissie vrouwenrechten en
gendergelijkheid

inzake het EU-genderactieplan III
(2021/2003(INI))

Rapporteur voor advies: Alexandra Geese

SUGGESTIES

De Begrotingscommissie verzoekt de Commissie ontwikkelingssamenwerking en de
Commissie vrouwenrechten en gendergelijkheid, als bevoegde commissies, onderstaande
suggesties in hun ontwerpresolutie op te nemen:

1. is ingenomen met het genderactieplan III (GAP III), en met name met de toezegging dat 85 % van de officiële ontwikkelingshulp (ODA) van de EU zal worden toegewezen aan programma's in alle sectoren die gendergelijkheid als een belangrijke doelstelling of als hoofddoelstelling hebben, en aan ten minste één specifiek actieprogramma voor elk land; dringt erop aan dat 20 % van de ODA in elk land wordt toegewezen aan programma's die gendergelijkheid als een van de hoofddoelstellingen hebben; verwacht dat er geen ODA-middelen zullen worden besteed aan projecten die hetgeen op het gebied van gendergelijkheid bereikt is, ongedaan zouden kunnen maken of zouden kunnen schaden; benadrukt dat een gecoördineerd en samenhangend optreden van de EU nodig is en dringt aan op nauwe samenwerking met de lidstaten, partnerregeringen, multilaterale ontwikkelingsbanken, het maatschappelijk middenveld, de particuliere sector, vakbonden en andere relevante belanghebbenden om gendergelijkheid en empowerment van vrouwen te ondersteunen, ervoor te zorgen dat vrouwen en meisjes niet buiten de boot vallen, en het effect en de doeltreffendheid van ontwikkeling te maximaliseren, onder meer door gebruik te maken van innovatieve financieringsinstrumenten zoals gemengde steun; benadrukt dat meer en gerichte acties nodig zijn om de bevordering van gendergelijkheid te stimuleren en ten laatste in 2030 duurzameontwikkelingsdoelstelling (SDG) nr. 5 van de VN te verwezenlijken;
2. benadrukt dat om het effect van het EU-optreden te maximaliseren, de financiering toegankelijk moet zijn voor lokale en kleine maatschappelijke organisaties, zoals vrouwenrechtenorganisaties en sociale bewegingen, en andere relevante lokale actoren die het nauwst samenwerken met meisjes, vrouwen en lhbtq'ers in al hun diversiteit en verschillende levenssituaties, met speciale aandacht voor alleenstaande ouders en vrouwen en meisjes in kwetsbare situaties; benadrukt dat deze organisaties actief

moeten bijdragen aan het koppelen van het streefcijfer van 85 % aan de werkelijke financieringsbehoeften van specifieke regio's; wijst op de sleutelrol van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking en benadrukt dat administratieve belemmeringen en belemmeringen voor de uitvoering moeten worden voorkomen, aangezien zij de betrokkenheid van de meest relevante actoren kunnen belemmeren; herinnert eraan dat er dringend behoefte is aan aanzienlijke financiering voor het ondersteunen, beschermen en verder bevorderen van de universele toegang tot seksuele en reproductieve gezondheid en rechten; benadrukt het cruciale belang van toegang tot steun voor slachtoffers en vraagt dat er specifieke beschermingsprogramma's worden uitgevoerd;

3. benadrukt dat alle crisissen, en geen enkele zo uitgesproken als de huidige COVID-19-pandemie, een grote genderimpact hebben; onderstreept dat als gevolg van de asymmetrische impact van de pandemie op sectoren en beroepen, alsook van de verschillende positie van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt, meer vrouwen dan mannen hun baan hebben verloren en vrouwen vaker tijdelijk naar huis zijn gestuurd en ook het slachtoffer zijn van de grote toename van huiselijk en gendergebaseerd geweld; verwacht dat er maatregelen worden genomen om essentiële diensten te financieren zodat slachtoffers van gendergebaseerd geweld, ook zij die zich in kwetsbare en humanitaire crisissituaties bevinden, toegang krijgen tot veilige opvanglocaties, sociale diensten, juridische bijstand en huisvesting; onderstreept dat adequate en hoogwaardige diensten tot sociaal-economische integratie kunnen bijdragen en psychosociale ondersteuning kunnen bieden aan de slachtoffers van alle vormen van gendergebaseerd geweld;
4. verwelkomt hetgeen tot nu toe bereikt is op het gebied van gender in het kader van het leningbeleid van de Europese Investeringsbank, en verzoekt de EIB haar inspanningen op te voeren en in het kader van haar externe leningmandaat met name maximaal rekening te houden met de beleidsdoelstellingen van het GAP III;
5. is ingenomen met de toegenomen steun voor genderbudgettering, die een fundamentele impact kan hebben op inclusieve sociale en economische groei, de werkgelegenheid kan bevorderen, de armoede kan reduceren en het bbp kan verhogen; onderstreept dat genderbudgettering als fundamenteel beleidsinstrument moet worden erkend; verwelkomt de creatie van specifieke genderindicatoren, die duidelijk, meetbaar en aan een tijds kader gebonden moeten zijn, en de verzameling van kwalitatief hoogwaardige, naar gender uitgesplitste en in grote lijnen vergelijkbare gegevens; is met name verheugd dat de Commissie steun heeft aangekondigd voor de opname van de module inzake genderbudgettering in alle nieuwe publieke uitgaven en in beoordelingsverslagen over financiële verantwoordingsplicht; verwacht dat de Commissie, overeenkomstig artikel 16, punt f), van het Interinstitutioneel Akkoord betreffende de begrotingsdiscipline, het Parlement zal raadplegen over het monitoringsysteem, zodat de efficiëntie, effectiviteit, duurzaamheid en de toegevoegde waarde van het GAP III nauwgezet kunnen worden gemonitord en beoordeeld; benadrukt dat het monitoringsysteem in overeenstemming dient te zijn met, maar niet beperkt dient te blijven tot, de SDG's en EU-specifieke indicatoren moet omvatten die gebaseerd zijn op internationale mensenrechtennormen, zoals het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen, het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, het actieprogramma van de Internationale Conferentie over bevolking en ontwikkeling en

de toetsingsconferenties daarvan, de strategische aanpak van de EU inzake vrouwen, vrede en veiligheid en de desbetreffende verdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie;

6. vraagt dat er een uitgebreid en alomvattend opleidingsprogramma wordt opgezet om de uitvoering van het GAP III te ondersteunen, met name inzake gendermainstreaming, genderbudgettering, genereffectbeoordelingen en genderanalyses, alsook gendergebaseerd geweld; vraagt de EU duidelijke en specifieke richtsnoeren inzake gendergelijkheid op te stellen en bindende streefcijfers vast te stellen voor alle EU-actoren die het GAP III uitvoeren en, in het bijzonder, in elke EU-delegatie voltijdse contactpersonen voor genderkwesties in dienst te nemen, met voldoende middelen en tijd om hun taken uit te voeren, alsook genderadviseurs aan te stellen bij missies in het kader van het gemeenschappelijk veiligheids- en defensiebeleid;
7. verwacht dat de gendertransformatieve benadering van het GAP III volledig wordt geëerbiedigd en dat het beginsel van non-discriminatie op grond van seksuele gerichtheid, genderidentiteit, genderexpressie en geslachtskenmerken volledig in acht wordt genomen bij de uitvoering van alle fondsen en de toegankelijkheid voor projecten en aanvragers; is van mening dat dit inhoudt dat maatschappelijke organisaties die op het raakvlak van vrouwenrechten en lhbtqi-rechten werken, daar proactief bij worden betrokken, in het bijzonder in het geval van projecten op het vlak van gendergebaseerd en/of huiselijk geweld, onderwijs, seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, en de bestrijding van genderstereotypering;
8. herinnert eraan dat vrouwen en mannen gelijke kansen, gelijke toegang tot werkgelegenheid en gelijke beloning voor gelijk werk moeten hebben teneinde economisch onafhankelijk te zijn; onderstreept dat vrouwen en mannen zorgtaken gelijkelijk moeten delen en toegang moeten hebben tot adequate sociale bescherming, publieke diensten en financiële kansen; verwacht concrete stappen om universele socialebeschermingsstelsels te ondersteunen en om onbetaalde zorgtaken en huishoudelijk werk te erkennen, te verminderen en te herverdelen;
9. benadrukt het belang van investeringen in vrouwelijk ondernemerschap en door vrouwen geleide bedrijven, alsook van het financieren van projecten die diensten aanbieden op het gebied van bedrijfsontwikkeling en steun voor werkgelegenheid, onder meer voor vrouwen in een context van herstel en gedwongen ontheemding;
10. herinnert aan het belang van het bevorderen van gelijke deelname en leiderschap, gezien het feit dat slechts heel weinig vrouwen hoge managementposities bekleden; benadrukt dat elke vorm van discriminatie op grond van gender wat het vervullen van managementposities betreft, moet worden bestreden; onderstreept het belang van genderevenwichtig leiderschap;
11. herhaalt dat samenwerking tussen universiteiten en onderwijsinstellingen een belangrijke rol speelt bij het bevorderen van genderrechten in de hele wereld, en onderstreept het belang van ontwikkelingsstudies en wereldburgerschapeducatie voor het verwezenlijken van de doelstellingen op het gebied van gendergelijkheid; herinnert eraan dat onderwijs en kwalitatief hoogwaardige onderwijsstelsels het fundament vormen voor het bevorderen van gendergelijkheid; onderstreept het belang van meer investeringen in onderwijs voor meisjes, om gelijke toegang tot alle vormen van

onderwijs en opleiding te bewerkstelligen; verwelkomt het voornemen om de totale financiering voor onderwijs te verhogen en 10 % van het budget voor humanitaire hulp te reserveren voor de financiering van onderwijs in noodsituaties; beklemtoont de noodzaak van de maatregelen voor het elimineren van genderstereotypen en -normen die op scholen tot genderdiscriminatie leiden; onderstreept dat genderbudgettering ook steun moet opleveren voor programma's voor het vergroten van de capaciteiten van vrouwen als politieke leiders en het bevorderen van programma's voor jonge leiders; herhaalt dat het belangrijk is alle in de EU-lidstaten beschikbare knowhow en expertise te gebruiken bij het bevorderen van genderrechten.

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	22.6.2021
Uitslag eindstemming	+: 32 -: 4 0: 3
Bij de eindstemming aanwezige leden	Rasmus Andresen, Robert Biedroń, Anna Bonfrisco, Olivier Chastel, Lefteris Christoforou, David Cormand, Paolo De Castro, José Manuel Fernandes, Eider Gardiazabal Rubial, Alexandra Geese, Vlad Gheorghe, Valentino Grant, Elisabetta Gualmini, Francisco Guerreiro, Valérie Hayer, Eero Heinäluoma, Niclas Herbst, Monika Hohlmeier, Mislav Kolakušić, Moritz Körner, Joachim Kuhs, Zbigniew Kuźmiuk, Ioannis Lagos, Hélène Laporte, Pierre Larrourou, Janusz Lewandowski, Margarida Marques, Siegfried Mureşan, Victor Negrescu, Andrey Novakov, Jan Olbrycht, Dimitrios Papadimoulis, Karlo Ressler, Bogdan Rzońca, Nicolae Ştefănuţă, Nils Torvalds, Nils Ušakovs, Johan Van Overtveldt, Rainer Wieland, Angelika Winzig
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Petros Kokkalis

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE ADVISERENDE COMMISSIE

32	+
ID	Anna Bonfrisco
PPE	Lefteris Christoforou, José Manuel Fernandes, Niclas Herbst, Monika Hohlmeier, Janusz Lewandowski, Siegfried Mureşan, Jan Olbrycht, Karlo Ressler, Rainer Wieland, Angelika Winzig
Renew	Olivier Chastel, Vlad Gheorghe, Valérie Hayer, Moritz Körner, Nicolae Ştefănuţă, Nils Torvalds
S&D	Robert Biedroń, Paolo De Castro, Eider Gardiazabal Rubial, Elisabetta Gualmini, Eero Heinäluoma, Pierre Larrourou, Margarida Marques, Victor Negrescu, Nils Ušakovs
The Left	Petros Kokkalis, Dimitrios Papadimoulis
Verts/ALE	Rasmus Andresen, David Cormand, Alexandra Geese, Francisco Guerreiro

4	-
ECR	Zbigniew Kuźmiuk, Bogdan Rzońca
ID	Valentino Grant, Joachim Kuhs

3	0
ID	Hélène Laporte
NI	Mislav Kolakušić
PPE	Andrey Novakov

Verklaring van de gebruikte tekens:

+: voor

–: tegen

0: onthouding

INFORMATIE OVER DE GOEDKEURING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

Datum goedkeuring	26.1.2022
Uitslag eindstemming	+: 48 -: 5 0: 7
Bij de eindstemming aanwezige leden	Isabella Adinolfi, Barry Andrews, Eric Andrieu, Anna-Michelle Asimakopoulou, Simona Baldassarre, Hildegard Bentele, Robert Biedroń, Dominique Bilde, Vilija Blinkevičiūtė, Udo Bullmann, Catherine Chabaud, Antoni Comín i Oliveres, Ryszard Czarnecki, Margarita de la Pisa Carrión, Rosa Estaràs Ferragut, Frances Fitzgerald, Helène Fritzon, Lina Gálvez Muñoz, Gianna Gancia, Mónica Silvana González, Pierrette Herzberger-Fofana, György Hölvényi, Lívia Járóka, Rasa Juknevičienė, Beata Kempa, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Karsten Lucke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Pierfrancesco Majorino, Erik Marquardt, Karen Melchior, Andželika Anna Moźdzanowska, Maria Noichl, Janina Ochojska, Pina Picierno, Sirpa Pietikäinen, Samira Rafaela, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Michèle Rivasi, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Christian Sagartz, Christine Schneider, Sylwia Spurek, Jessica Stegrud, Tomas Tobé, Isabella Tovaglieri, Miguel Urbán Crespo, Hilde Vautmans, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Chrysoula Zacharopoulou, Marco Zullo
Bij de eindstemming aanwezige vaste plaatsvervangers	Stéphane Bijoux, Annika Bruna, Maria-Manuel Leitão-Marques, Aušra Maldeikienė, Irène Tolleret
Bij de eindstemming aanwezige plaatsvervangers (art. 209, lid 7)	Ernest Urtasun

HOOFDELIJKE EINDSTEMMING IN DE BEVOEGDE COMMISSIE

48	+
ID	Gianna Gancia
NI	Antoni Comín i Oliveres
PPE	Isabella Adinolfi, Anna-Michelle Asimakopoulou, Hildegard Bentele, Frances Fitzgerald, Rasa Juknevičienė, Arba Kokalari, Aušra Maldeikienė, Janina Ochojska, Sirpa Pietikäinen, Christian Sagartz, Christine Schneider, Tomas Tobé, Elissavet Vozemberg-Vrionidi, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska
Renew	Barry Andrews, Stéphane Bijoux, Catherine Chabaud, Karen Melchior, Samira Rafaela, María Soraya Rodríguez Ramos, Irène Tolleret, Hilde Vautmans, Chrysoula Zacharopoulou, Marco Zullo
S&D	Eric Andrieu, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Udo Bullmann, Heléne Fritzon, Mónica Silvana González, Lina Gálvez Muñoz, Maria-Manuel Leitão-Marques, Karsten Lucke, Pierfrancesco Majorino, Maria Noichl, Pina Picierno, Evelyn Regner
The Left	Eugenia Rodríguez Palop, Miguel Urbán Crespo
Verts/ALE	Pierrette Herzberger-Fofana, Alice Kuhnke, Erik Marquardt, Diana Riba i Giner, Michèle Rivasi, Sylwia Spurek, Ernest Urtasun

5	-
ECR	Ryszard Czarnecki, Beata Kempa, Andżelika Anna Możdżanowska, Jessica Stegrud, Margarita de la Pisa Carrión

7	0
ID	Simona Baldassarre, Dominique Bilde, Annika Bruna, Isabella Tovaglieri
NI	Livia Járóka
PPE	Rosa Estaràs Ferragut, György Hölvényi

Verklaring van de gebruikte tekens:

+ : voor

- : tegen

0 : onthouding